

MASEHET BEHOROT PEREK 1: ALOEKHAH UBAR HAMORO

Masehet Behorot

Yaprak

2

Masehet Behorot, “Kadaşım” (kutsallar), yani *korbanlar* konusunu ele alır ve bu konuyu ele alan diğer *masehetler* arasında, *alahaları* günümüz için de yürürlükte olan tek *masehet* budur.

Zevahim ve *Menahot* *masehetleri* de *korbanlar* ve onlara dair ibadet kurallarıyla ilgilidir ve günahlarımızın çokluğu nedeniyle Bet-Amikdaş yıkık durumda olduğu için *korbanları* gerçekleştiremiyor olduğumuzdan, o *masehetlerdeki alahalar* günümüzde henüz pratikte uygulanabilir nitelikte değildir. Buna karşılık, *Masehet Behorot*, “Behor” *mitsvasıyla* ilgilenmektedir.

Hangi *behorlar*?

Behor Adam (insanların *behor* oğulları): Bir annenin doğurduğu ilk çocuk erkekse, bu çocuk “*behor*” sıfatını alır ve kutsaldır. Dolayısıyla doğumunun otuzuncu günü dolduğunda babası bir Koen’e beş *sela* (*sela* = *şekel*) gümüş vererek, onu kutsiyetin gerektirdiği sınırlamalardan kurtarır. Buna “*pidyon aben*” (oğulun fidyeyle kurtarılması) adı verilir.

Peter Hamor (ilk doğan sıpa): Dişi bir eşeğin ilk doğurduğu yavru erkekse, bu yavru da belli bir kutsiyete sahiptir. Bu *behor* sıpa için “*pidyon*” işlemi, karşılığında bir Koen’e bir kuzu verilerek yapılır. *Pidyon* işlemi yapılmazsa, sıpanın boynu ensesinden vurulmalıdır.

Behor Beema Teora (kaşer çiftlik hayvanlarının *behor* yavrusu): Bu yavruları bir Koen’e vermek *mitsvadır*. Bu yavrular *Behor-korbanı* olarak kullanılmalıdır ve bu nedenle birer *korban* kutsiyetine sahiptir.

Günümüzde Behor Hayvanlarla Ne Yapılır?

Yaprak

3

Bir *behor beema teora*’nın *korban* kutsiyetine sahip olduğu ve bir Koen’e verilmesi gerektiğini öğrendik.

Günümüzde *korban* gerçekleştirme olanağımız olmadığına göre, ağıllarda ve ahırlarda doğan *behor* yavrularla ne yapmak gerekir?

Belki aklımıza “Madem *Behor-korbanı* yapmamız mümkün değil, o zaman *behor* yavruların sahipleri de onları *korban* olarak adamasınlar!” şeklinde bir fikir gelebilir.

Beer Şeva (devam)

“...[Avraam] ‘Bu kuyuyu benim kazdığuma dair bir kanıt olması için bu yedi koyunu elimden alacaksın’ diye cevapladı. Bu yerin adı bu sebeple Beer-Şeva koyuldu; çünkü ikisi burada ant içmişlerdi. [Böylece] Beer-Şeva’da antlaşma yaptılar... Avraam Beer-Şeva’da bir ulgün ağacı dikti ve orada Evrenin Efendisi Tanrı’yı İsmi’yle

çağırdı” (Bereşit 21:27-33). Daha sonraları bu şehre, Yitshak ve Yaakov da gelmiştir.

I. Bet-Amikdaş Dönemi’nde Beer Şeva, merkezi bir bölge şehri olarak görev yapmış, burası dini ve idari bir merkez ve bir ibadet yeri olmuştur. Tanah’ta çeşitli yerlerde geçen “Dan’dan Beer Şeva’ya” ifadesi “ülkenin bir ucundan diğerine kadar bütünü” anlamına gelir...

H a r i t a
Üzerinde

Devamı
109’da

Ancak bu fikir bir çözüm sağlamamaktadır, çünkü *behor* bir hayvan yavrusu, sahibi onu *korban* olarak adamadıysa bile, kendiliğinden bir *korban* statüsünde olup kutsaldır!

Öyleyse ne yapmalı? Ne de olsa kutsal bir hayvanın yününü kırmak bile yasaktır; onu herhangi bir işe koşmak ve tabii ki kesmek de yasaktır!

Uygulanan çözüm şöyledir: *Behor mitsvası* yalnızca bütünüyle bir Yahudi'ye ait olan hayvanlar için geçerlidir. Ama bu *mitsva* tabii ki, Yahudi olmayan birine ait bir hayvanı bağlamaz. Hatta bu *mitsva*, üzerinde bir Yahudi'yle Yahudi olmayan birinin ortak olduğu hayvanlar için de geçerli değildir. Bu nedenle genelde yapılan uygulama, dişi hayvanların bir kısmını Yahudi olmayan birine satmak şeklindedir. Böylece hayvan *behor* yavru doğduğunda, bu yavru *korban* kutsiyetine sahip olmayacaktır.

Kim Sefer-Tora'ya Noktalar Koydu?

Yaprak

4

Bu yaprakta, Tora'nın Bamidbar kitabında yer alan ve üzerinde bazı noktalar bulunan "Aaron" sözcüğü hakkında bilgi alıyoruz.

Kutsal Tora'mızda, *kaşer* bir Sefer-Tora yazıldığı zaman üzerlerine bazı noktalar eklenen on sözcük daha vardır. *Avot DeRabi Natan* adlı kaynakta bu yerler, onlardan öğrenilen *deraşa* öğretileriyle birlikte sayılmaktadır.

Acaba Sefer-Tora'ya bu noktaları yazma talimatını kim vermiştir?

Ezra A-Sofer!

Ezra A-Sofer bu noktaları, sözlü olarak aktarıla gelmiş bazı *alahaları* ima etme amacıyla eklemiştir. Ezra A-Sofer Tora alanında o kadar büyük biriydi ki, onun hakkında, "Şayet Moşe Rabenu'dan önce yaşamış olsaydı Tora onun aracılığıyla verilirdi!" denmiştir (*Sanedrin* yaprak 21).

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Yeşivalardaki öğrenimde kendine has bir tarz oluşturmuş olan Grodna'daki "Şaar A-Tora" *yeşivasının* başkanıdır. Litvanya'nın Toretz kasabasında doğmuş, Volojin ve Mir *yeşivalarında* öğrenim görmüştü. On sekiz yıl boyunca Telz *yeşivasında* öğretmenlik yaptı ve daha sonraları tüm *yeşiva* dünyasında ünlenen özgün öğrenim metodunu orada geliştirdi. Daha sonra yirmi yıl boyunca Grodna *yeşivasının* başkanlığını yürüttü. Erets-Yisrael'e *aliya* yapmak istedi ve Erets-Yisrael'deki *yeşivalarda* iş aradı, ama

bunda başarılı olamadı.

Rabi Şimon Şkop, döneminin Tora büyükleri arasında büyük bir saygınlık ve takdire nail olmuştur. II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden kısa bir süre sonra vefat etmiştir.

Ünlü eseri, geliştirmiş olduğu analiz yöntemlerini açıkladığı ve bunların yardımıyla çeşitli Talmud konularını ince ayrıntılarına kadar katiyetle analiz ettiği "Şaare Yoşer" adlı kitaptır. Bunun yanında, çeşitli konularda vermiş olduğu derslerin özetleri de kitap olarak basılmıştır.

**Rabi Şimon
Şkop**
(5620-5699)
(1860-1939)

Altın Yüklü Eşek Kervanı

Yaprak

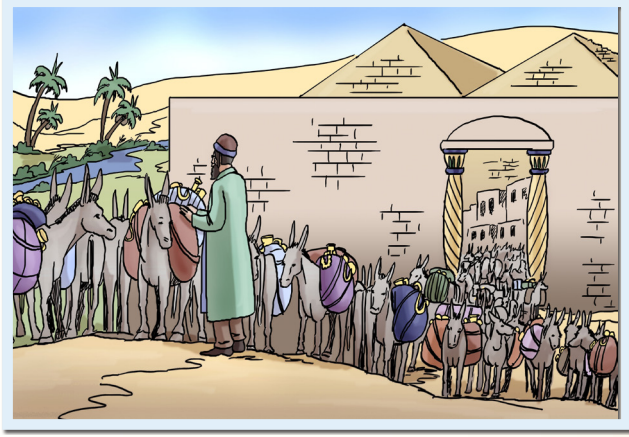
5

Rabi Hanina şöyle dedi: Büyük *bet midraşta* Rabi Eliezer'e sordum: Eşeklerin *behor* yavrularının atların veya develerin *behor* yavrularından ne farkı var? Başka bir deyişle, Tora neden "*peter hamor*" *mitsvasını* (bkz. yaprak 2) sadece eşeklerin *behor* yavruları için öngördü de, örneğin atların veya develerin *behor* yavruları için öngörmedi?

Bana şöyle dedi: Bu bir "*gezerat akatuv*"! (Tora'nın sebep belirtmeden verdiği bir hükmü.)

Bana ayrıca şöyle dedi: Eşekler Bene-Yisrael'e Mısır'dan çıktıkları zaman yardım etmişlerdi, çünkü Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın, Bene-Yisrael'in Mısır'dan büyük bir servetle çıkacaklarına dair vaadi nedeniyle halkın her bir mensubu Mısır'dan, altın ve gümüşle yüklü doksan güçlü eşekle çıkmıştı!

Her biri altın ve gümüşle yüklü doksanar eşiği güden milyonlarca kişinin oluşturduğu kervanı zihninizde bir canlandırın!

İlk Pidyon Aben

Yaprak

6

Annesi daha önce hiç doğum yapmamış, yani annesinin ilk çocuğu olan her erkek *behordur* ve bu konumunun verdiği kutsiyetin sınırlamalarından kurtarılmalıdır. Otuz gününü doldurduğu zaman babası onu bir Koen'den, ona beş *sela* vererek kurtarır. Bu işleme "*pidyon aben*" adı verilir.

Bu yapraklarda tarihte *behorlar* için yapılan ilk *pidyon abenden* bahsedilmektedir. Bu ilk *pidyon aben* Sinay Çölü'nde yapılmış, o zaman *behorlar*, Levi kabilesi mensupları ile değiş tokuş edilmişti ve bu işlem Levilerin kutsiyetinin kaynağını teşkil eder.

Acaba bu değiş tokuşun yapılması sırasında *behorların* sayısı ile Levilerin sayısı tamı tamına eşit miydi? Hayır. *Behorlar* Levilerden daha fazlaydı. Öyleyse her *behorun* bir Levi'yle değiş tokuş edilmesi sonunda geriye kalan *behorlar* nasıl kurtarılmıştı? İşte bu *behorların* her biri, tıpkı günümüzde yapıldığı gibi, beş *sela* karşılığında kurtarılmışlardı.

Beer Şeva (devam)

...Bu ifade aynı zamanda Tanah döneminde Beer Şeva'nın, Erets-Yisrael'in en güneyinde yer aldığını göstermektedir.

Şehir yıllar içinde el değiştiren egemenlikler altında varlığını sürdürmüştür. Bu egemenlikler arasında en yakın dönemdekiler Osmanlı İmparatorluğu ve İngiliz mandasıdır. Her ne kadar Birleşmiş Milletler paylaşım

planına göre Beer Şeva'nın Arap devletinde olması gerekiyor idiyse de, Arapların bu planı kabul etmeyip saldırıya geçmeleri sonucu çıkan bağımsızlık savaşında burası Negev tümeni tarafından ele geçirilmiştir.

Beer Şeva, "Negev'in başkenti" olarak adlandırılır, zira burası, ülkenin güney kesiminin ve Negev bölgesinin en merkezi ve en büyük şehridir.

Harita Üzerinde

SON

Peki, hangi *behorun* bir Levi karşılığında, hangisinin de beş *sela* karşılığında kurtarılacağını nasıl biliyorlardı? Moşe Rabenu bir kura sandığı koydu. Bunun içine üzerinde “*ben Levi*” (Levi-oğlu) yazılı yirmi iki bin parşömen parçası koydu – zira Levilerin sayısı yirmi iki bindi. Bu sandığa ayrıca, üzerlerinde “beş *şekel*” (*sela* = *şekel*) yazan iki yüz yetmiş üç parşömen parçası daha koydu – zira *behorların* sayısı, Levilerin sayısından iki yüz yetmiş üç fazlaydı. Çekilen kurada eline “*ben Levi*” yazılı parşömen gelen kişiye “Sen bir *ben Levi* karşılığında kurtarıldın” dedi. “Beş *şekel*” yazılı parşömen çeken kişilerse kendilerini beşer *şekel* karşılığında kurtarmak durumunda kaldı.

Bal Nasıl Oluşur?

Yaprak

7

Hahamlarımız bundan çok uzun yıllar önce balın üretim sürecini tam olarak tarif edebiliyorlardı.

Acaba bunu yapmaları neden önemliydi?

Gemara bir soruyu açıklığa kavuşturmaktadır: Acaba arıların balını yemek neden serbest? Ne de olsa bal, arının bedeninden çıkmaktadır; oysa arının kendisi *kaşer* değildir ve genel bir kurala göre *kaşer* olmayan bir şeyin ürünü de *kaşer* değildir!

Gemara bunu şöyle açıklar: Bal *kaşer*dir, çünkü arıların tek yaptığı, hammaddeyi bedenlerine sokmak ve onları bal olarak dışarı çıkarmaktır; ama bal onların bedeninin bir ürünü değildir. Rambam (*İlhot Maahalot Asurot* 3:3) bunu daha geniş bir şekilde açıklar: Arılar, çiçeklerden topladıkları çiçek özlerini ağızlarının içine sokar ve onu kovanın içinde dışarı çıkarırlar.

Günümüz araştırmacıları, balın, arının kurağında depolandığını keşfetmişlerdir. Kurağın iç kısmında, balın arının midesine geçmesini önleyen bir tür supap vardır. Arının topladığı maddeler, bu maddelerin birbiriyle etkileşime girmesiyle oluşan doğal bir süreç sonucunda bala dönüşmekte, buna arının bedeninden kaynaklanan herhangi bir madde ortak olmamaktadır.

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Dindar Siyonizm'in babalarından, *rav*, *Mekubal*, *posek* ve düşünür. Letonya'da doğdu, Volojin *yeşivasında* öğrenim gördü ve birkaç cemaatte *rav* olarak görev yaptı. İkinci *aliya* çerçevesinde Erets-Yisrael'e geldi ve Yafo ile “*moşavot*” adı verilen yerleşim yerlerinin *ravı* olarak atandı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Yerusalayim'in hahamı olarak tayin edildi.

Rav Kuk, Yisrael Hahambaşılığını kurmuş ve ilk Aşkenaz Hahambaşı olarak

görev yapmıştır. Bunun yanında “*Merkaz A-Rav*” *yeşivasının* da kurucusudur. Özgün ve derine inen düşünürlüğü ve Siyonizm'le Erets-Yisrael'in imarına olan ateşli desteğiyle ünlenmiştir. Ülkenin bayındırlığını, Kurtuluş'un ve peygamberlerin kehanetlerinin gerçekleşmesinin başlangıcı olarak görmüştür. Ülke toplumu ve devletin karakteri üzerindeki etkisi çok büyük ve önemli olmuştur.

Rabi Avraam
Yitshak
A-Koen Kuk
A-Reaya Kuk
(5625-5695)
(1865-1935)

Evin Yerini Nasıl Buldular?

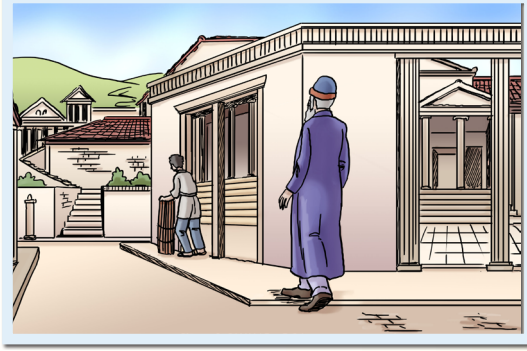
Yaprak

8

Bir keresinde imparator, Rabi Yeoşua ben Hananya ile sohbet ediyordu. Onun müthiş bilgeliğini fark etmişti. İmparator ona “Madem bilge birisin, git Atinalı bilgilerle tartışmaya gir ve tartışmada onları mağlup et” dedi.

Rabi Yeoşua ben Hananya Atina’ya gitti ve orada bir kasaba “Atinalı bilgiler nerede oturuyor?” diye sordu. Kasap ona “Bunu sana açıklamaktan korkuyorum, çünkü onlar çok gaddar insanlardır ve oturdukları yerleri ifşa eden kişileri öldürürler!” diye cevap verdi.

Rabi Yeoşua ben Hananya ona “Şöyle yap” dedi: “Bir kamış balyası al ve onların yerine doğru yolda önümde yürü. Onların oturdukları binanın kapısının yanına geldiğimizde burayı parmakla gösterme; sadece kamışları sanki biraz dinlenmek istiyormuşsun gibi kısa bir süreliğine indir ve sonra da yoluna devam et. Ben de bu şekilde onların nerede oturduklarını anlarım...”

Mazal Tov! İkizler!

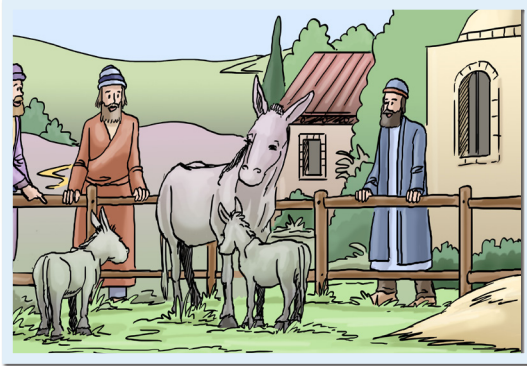
Yaprak

9

Çiftlikte sevinç büyüktü. Dişi eşek yavru lamıştı. Çiftçi Gedalya *peter hamor mitsvasını* yerine getirme şansını yakalamak için çok uzun zaman beklemişti. Ve işte, çalışanlarından biri Gedalya’ya yaklaşıp ona müjdeyi verdi: “Size *çifte mazal tov!* İkiz erkek sıpa doğdu!”

Gedalya ellerini ovuşturmaya başladı. Bir yandan da mırıldanıyordu: “Merak ediyorum; acaba böyle bir durumda ne yapılır? Acaba *peter hamor mitsvası* için Koen’e iki tane kuzu mu vermek gerekiyor? Her iki sıpayı da kutsiyet sınırlamalarından kurtarmak gerekli mi? Acaba her ikisi de *behor* mu?”

İşte bu yaprakta öğrenilen *mişna* bu konudaki kuralı söylemektedir: “Koen’e bir kuzu verir.” Gedalya’nın Koen’e yalnızca tek bir kuzu vermesi gerekmektedir. Neden? Çünkü ikizlerden sadece biri *behordur* ve diğerinde *behor* niteliği yoktur.

Susya

Bir cemaat yerleşimi olan Susya, Hevron Dağı’nda yer alır ve aynı ismi taşıyan antik bir Yahudi kentinin bitişiğinde kuruludur. Susya, Bar Kohba isyanından sonra büyük ve organize bir Yahudi kasabası olarak gelişmiş ve Yeuda topraklarının güneyinde, II. Bet-Amikdaş’ın yıkılmasından sonra asırlar boyunca devamlılığını sürdürmüştür.

Susya’da, burada bir Yahudi

toplumunun yerleşik olduğunu ortaya koyan etkileyici arkeolojik deliller mevcuttur. Yapılan kazılarda burada, Bizans dönemine ait, büyük ve görkemli bir sinagog açığa çıkarılmıştır. Ayrıca manevi arınmada kullanılan *mikveler*, İbranice ve Aramca yazıtlar ve gerek taş gerekse de mozaik üzerinde Yahudiliğe özgü süsleme ve simgeler de bulunmuştur.

**Harita
Üzerinde**

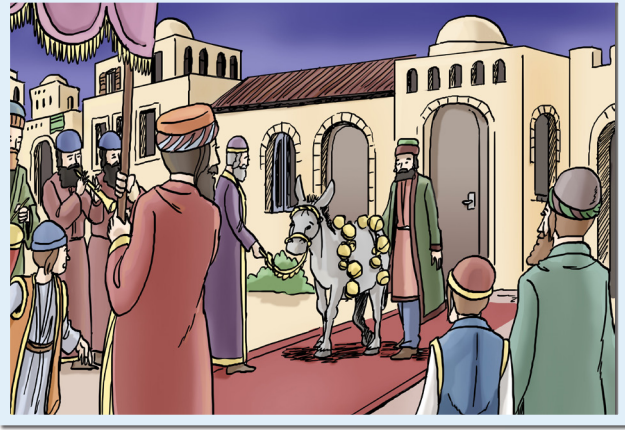
Devamı
113’te

Eşek Hupaya Getirildi

Yaprak
10

Küçük köye büyük bir neşe hâkimdi. Patikalar boyuncak küçük lambalar asılmış, köy meydanına renkli çiçekler dikilmişti. O gün, köy kurulduğundan beri ilk kez bir düğün gerçekleşecekti.

Trompet ve davullar düğün marşını çaldı ve damadın iki yakını hupaya doğru ilerlemeye başladı. İnsanlar bu iki adamın yanlarında ne göturdüklerini görünce ağızları bir karış açık kaldı... süslenmiş bir eşek! Evet; damat, geline yüzük yerine bir eşek vermeyi seçmişti ve ona “İşte; sen bu eşekle, benim için özel ve ayrı kılınıyorsun” diyecekti (bkz. IV. Kitap, sayfa 79).

Hupa (tentinin altındaki düğün töreni) başlamadan birkaç dakika önce, evliliği düzenleyecek olan haham “Lütfen söyleyin; bu eşek kime ait?” diye sordu.

“Bana” diye cevap verdi damadın mutlu babası. “Ve geline *kiduşin* işlemini yapabilmesi için onu oğluma hediye olarak verdim.”

“Bu eşek bir *behor* mu?” diye sordu haham tekrar.

“Evet” diye cevap verdi baba.

“Peki, onun için *pidyon* yaptın mı?”

“Eyvah! Unuttum!”

“*Baruh A-Şem*, yanlış bir iş yapmaktan son anda kurtulduk” dedi haham bir rahatlama ifadesiyle. “Bir *peter hamor*la *kiduşin* işlemi yapmak mümkün değildir. Öncelikle *pidyon* yapmak gerekir. Bu yapılmadığı sürece ondan faydalanmak yasaktır.”

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Önemli bir *rav* ve ünlü bir *alaha* otoritesidir. Bağdat'ta doğmuş ve orada Tora ve *stam* (Sefer-Tora, Tefilin ve Mezuzot/Megilot) yazısı öğrenmiştir. Soyadı “*Sofer*” de (yazıcı) buradan gelmektedir. Tora ve Kabala öğreniminde, başka otoritelerin yanında özellikle Ben İş Hay'dan etkilenmiştir.

Rabi Hayim otuz dört yaşında Erets-Yisrael'e çıkmış ve Yerusalayim'deki *Mekubalim* (Kabalistler) *yeşivası* Bet El'de öğrenim görmüştür. Özellikle de, “*Şulhan Aruh*” üzerine bir kurallar ve

alaha kararları derlemesi içeren kitabı “*Kaf A-Hayim*” sayesinde bir *talmid haham*, *posek* ve *Mekubal* olarak ünlenmiştir. *Kaf A-Hayim* kitabını yazması kırk yıla yakın bir süre almıştır. Kitap, *Şulhan Aruh*'un *Orah Hayim* kısmı hakkında dokuz, *Yore Dea* kısmı hakkında da bir cilt içerir. Kitap sadece *alahanın* pratik uygulamasına dair kararı değil, konu hakkındaki farklı fikirleri ve onlar üzerinde bir tartışmayı da içerir. Rabi Hayim *alaha* kararlarını verirken, tıpkı hocası Ben İş Hay gibi, *alaha* ve *Kabala*'yı birleştirmiştir.

**Rabi Hayim
Sofer**
(5630-5699)
(1870-1939)

Hırsızın Peşinde

Yaprak
11

Köyün polis memuru atını dörtnala sürüyordu. Atını durdurup aşağı atladı ve kendisine el sallayıp parmağıyla ormana doğru işaret eden adamla konuştu. Komşular toplandılar ve ahıra hırsız girdiğini öğrendiler. Ahırın kapı kilidini kırıp, sadece birkaç gün önce doğmuş olan *behor* sıpayı çalmıştı. Polis memuru birkaç komşuyla birlikte organize oldu ve hırsızı ele geçirmek için hep birlikte ormana girdiler. Ormanda çeşitli izler buldular ve birkaç gün içinde dedektifler hırsızın yerini tespit etmeyi başardı. Adam tutuklanarak nezarete götürüldü.

“Acaba *kefel* (iki kat) ödemesi gerekiyor mu?” diye fısıldadı komşulardan biri bir diğerine.

“Niye ödemesin? Bir kişinin hırsızlık yaptığına dair şahitler varsa, *bet din* onu *kefel* ödemeye mahkûm eder!”

“Doğru; ama bu *peter hamor* için henüz, karşılığında bir kuzu verilerek *pidyon* işlemi yapılmamıştı. Ve *pidyon* yapılmadığı sürece sahibinin değil Koen’in malı sayılır! Öyleyse hırsız neden hayvanın sahibine *kefel* ödesin?”

Bu yaprakta öğrendiğimiz kurala göre, hırsız eşeğin sahibine *kefel* ödemelidir, çünkü sahibi, eşek için *pidyon* yapabilecek durumdadır ve bu nedenle eşek, sahibi *pidyon* yaptığı anda tamamen ona ait hale geleceği için, bu kural açısından şimdiden ona ait sayılır.

Susya (devam)

Tüm bunlar, Bet-Amikdaş’ın yıkılışından sonraki nesillerde de Tora’nın kurallarına ve *alahalara* titizlikle riayet etmeye devam edildiğini göstermektedir.

Günümüzdeki Susya kasabası 5743 (1983) yılının Elul ayında, “Enav” grubuna mensup aileler tarafından kurulmuştur. Amaçları, antik Susya’nın yanına yerleşerek buradaki Yahudi yerleşimini

yenilemekti. Kasabada, Susya’nın antik sinagogunun yapısı temel alınarak yeni bir sinagog inşa edilmiş ve *Parohet*’in (Sefer-Tora dolabının [*Ehal A-Kodeş*] önüne asılan perde) üzerine “Ve şehir, yıkımlarının üzerine inşa edildi” yazısı işlenmiştir. Bu slogan, Yahudi yerleşimini yenileme idealini ifade etmektedir.

H a r i t a
Üzerinde

SON

Rabi Tarfon, Koen Gadol'la Birlikte *Duhand*

Yaprak 12 Önceki yaprakta *Gemara*, Rabi Yeuda A-Nasi'nin hayvanları arasında bir *peter hamor* doğduğunu ve Rabi'nin onu belirli bir *alaha* sorusuyla Rabi Tarfon'a gönderdiğini anlatmaktadır.

Rabi Tarfon bir Koen'di. Hatta II. Bet-Amikdaş'ta görev yapmaya bile nail olmuştu! *Masehet Kiduşin*'de (71a) Rabi Tarfon, *Birkat Koanim* için Koen Gadol'la birlikte *Duhan*'a çıktığını anlatmaktadır. [*Duhan*, Koenlerin halka *beraha* vermek için çıktıkları yere verilen isimdir.]

Bet-Amikdaş yıkıldıktan sonra Rabi Tarfon *teruma* paylarını almaya devam etti, çünkü hâlâ *tuma* ve *taara* (manevi kirlilik ve saflık) kurallarına riayet ediyorlardı. Bir kuraklık döneminde birçok kişi yiyecek bulamadığı zaman, Rabi Tarfon üç yüz kadınla evlendi. Bu sayede kadınlar bir Koen'in eşi statüsüyle, ona verilen *teruma* paylarından yiyebileceklerdi (*Tosefta*, *Ketubot* 5:1).

Rabi Tarfon *teruma* yeme konusunu Bet-Amikdaş'taki ibadetle aynı düzeyde görürdü ve bir keresinde Raban Gamliel ona "Dün neden *bet midraşa* gelmedin?" diye sorduğu zaman "Bet-Amikdaş ibadeti yapıyordum!" demişti. Raban Gamliel "Ama Bet-Amikdaş yıkıldı. Nasıl Bet-Amikdaş ibadeti yapıyordun?" diye sorunca "Teruma yiyordum!" diye cevap verdi (*Pesahim* 72b).

Hangisi Tercih Edilir?

Yaprak 13 *Mişna*, iki uygulama olasılığına sahip bazı *mitsvalar*ı aktarmakta ve bu olasılıklardan hangilerinin tercih edildiğini belirlemektedir. Bu *mitsvalar* arasında, *mişna*, *peter hamor mitsvası*na değinmektedir.

Tora, bir *peter hamor*un sahibinin, *pidyon* yoluyla onu kutsiyetinden kurtarması ve eğer *pidyon* yapmak istemezse, eşeğin boynunu ensesinden vurması gerektiğini söyler. *Mişna* bu konuda bir tespitte bulunmaktadır: *Pidyon mitsvası*, boyun vurma *mitsvası*na göre önceliklidir; tercih edilmelidir.

Bu yazımızda ayrıca, bir alıcı ile bir satıcı arasındaki mutabakatla ilgili olarak ilginç bir *alaha* öğreneceğiz. Rambam'ın vardığı karara göre (*İlhot Mehira* 7:6), eğer satıcı, alıcıyla, ona bir mal satacağı konusunda mutabık kalmış ve aralarında bir fiyat belirlemişlerse ve aralarında mutabakata vardıldıktan sonra satıcı, alıcıya, söz konusu malın kime ait olduğunu bilebilmek için alıcının ismini malın üzerine yazacağını söylediyse – aralarından herhangi birinin bu mutabakattan vazgeçmesi halinde, vazgeçen taraf "*mi şepara*" (ödeten) adı verilen bir bedduayı üstlenmek durumundadır. Bu bedduada, "Tufan Nesli'ne günahlarının cezasını ödeten, sözünde durmayan kişiye de bunun bedelini ödetsin" denir.

**MASEHET BEHOROT
PEREK 2:
ALOEAH UBAR PARATO**

Kusurlu Bir Annenin Yavrusu

Yaprak

14

Bedensel kusuru olan bir hayvanı (buna “*baal mum*” [“kusur sahibi”] adı verilir) *Mizbeah*’ın üzerinde *korban* olarak sunmanın yasak olduğunu herkes bilir. Eğer *korban* olarak ayrılmış bir hayvanda bedensel bir kusur ortaya çıkarsa, bu hayvan için *pidyon* yapılır; yani karşılığında para verilerek kutsiyeti bu paraya aktarılır, hayvan *hulin* (kutsal olmayan) hale gelir ve parayla da *korban* olarak, bedensel kusuru olmayan bir hayvan satın alınır.

Bet-Amikdaş döneminde yaşayan Ribî Yehezkel, komşusunun bir buzağıyı satışa çıkardığını duymuştu. Ribî Yehezkel komşusunun avlusuna yaklaştı ve satışa sunulan buzağının, *korban* olarak kutsiyete adanmış olan bir inek tarafından yavrulandığını öğrendi. *Korban* olarak ayrılmış bir hayvanın yavrusu da kutsaldır! Bu duruma şaşırın Ribî Yehezkel, komşusuna “Buzağıyı neden satıyorsun?” diye sordu.

- Çünkü annesinde bedensel kusur var.
- Ama buzağının kendisi *baal mum* değil; ve *baal mum* olmayan bir *korbanı* satmak mümkün değildir!
- Doğru; ama burada özel bir durum söz konusu. Hayvanın annesinde bedensel kusur olduğu ve onu bu haldeyken doğurduğu için, yavrunun statüsü de annesiyle aynı. Dolayısıyla buzağı için de *pidyon* yapmak ve onu *hulin* haline getirmek mümkün (Rambam, *Ilhot Isure Mizbeah* 1:11).

Hayvan Hastalandı

Yaprak

15

Ribî Betsalel büyük bir keder içindeydi. Bir ay önce, uzun bir deniz yolculuğu sonrasında bir hayvanı *Toda-korbanı* (şükran *korbanı*) olarak adamıştı (bu konuda bkz. VI. Kitap, sayfa 83). Şimdi, *A-Şem*’e olan şükranını ifade etmek üzere bu hayvanı, yanında kırk adet hamur işiyle birlikte (bkz. VI. Kitap, sayfa 209) Yeruslayim’e çıkarmaya hazırlanıyordu. Ama o sabah hayvanın hasta olduğunu fark etmişti. Onu bir uzmana getirdiğinde adam, hayvanda gördüğü belirtilerin hayvanın hem *terefa* (ölümcül yarası olan) hem de *baal mum* (kusurlu) olduğuna işaret ettiğini söylemişti.

Roş Pina

Yukarı Galil’de, Kenaan Dağı ile Tsefat şehrinin eteklerinde yer alan tarım odaklı bir yerleşim birimidir. İlk olarak 1878 yılında, Tsefat’ın eski yerleşimine mensup kişiler tarafından “Ge Oni” ismiyle kurulmuştur. Topraklar, bitişikteki Arap köyü Ceuni’den satın alınmıştı ve isim de bunu yansıtıyordu. Kurucuları, hayat tarzlarını değiştirmeyi ve Tora

öğrenirken *tsedaka* bağışlarıyla değil, toprak işleriyle geçinmeyi umuyorlardı. Ama iki yıl sonrasında, bir yandan toprak işleri konusunda yeteri kadar usta olmamaları nedeniyle, diğer yandan da ağır bir kuraklık ve sürülerini telef eden salgının ardından burayı terk etmek zorunda kalmışlardı.

**H a r i t a
Üzerinde**

Devamı
119’da

Ribi Betsalel, bu hayvanın, *korban* olarak ayrıldıktan sonra *baal mum* hale gelmiş herhangi bir hayvanla aynı statüde olduğunu düşündü. Böylece hayvan için *pidyon* yapılabilecek, hayvan *hulin* haline gelecek ve *pidyon* parasıyla da *korban* olarak başka bir hayvan satın alınabilecekti (bkz. önceki yazımız). Ancak danıştığı haham ona, *Gemara*'daki bir görüşe göre, bir *korban* hem *terefa* hem de *baal mum* olduğu zaman, onunla ilgili kanunun farklı olduğunu söyledi. *Baal mum* olmanın yanında *terefa* da olan bir *korban* için *pidyon* yapmak yasaktır; bunun yerine hayvan ölene kadar kutsal haliyle kalır ve sonra da gömülmesi gerekir!

Neden?

Çünkü *terefa* bir hayvanı yemek tamamen yasaktır ve böyle bir hayvanın etinden ancak etini köpeklere yedirmek için yararlanılabilir. Ve bir *korban* için, sonunda köpeklere yedirilmek üzere *pidyon* yapmak yakışık almaz.

Tson Barzel

Yaprak

16

Bu yazımızda “*tson barzel*” terimini öğreneceğiz.

Geçmişte davar sahipleri, sürülerini uzun bir süre için bir çobana emanet eder ve onunla bir anlaşma yaparlardı: Davar sürüsünün senin yanında olduğu dönem boyunca, davardan elde edilen kazançlar seninle aramızda paylaşılacak. Ama sürüyü tam olarak sana emanet edildiği şekliyle geri getirmelisin. Eğer hayvanların bir kısmı ölürse, sen, çoban, kaybı karşılayacaksın. Ve eğer davarın değeri düşerse, aradaki farkı sen ödemek durumunda kalacaksın.

Bu anlaşmaya “*tson barzel*” (demir davar) adı verilir, çünkü davar sahipleri için sürülerin değeri, demir gibi sert, dayanıklı ve değişmez nitelikteydi. Davarın başına ne geleceğini önemsemezlerdi, çünkü her durumda onları, emanet ettikleri değerle geri alacaklardı – hepsi çobanın elinde ölse bile.

Gemara, Yahudilerin bu tipte anlaşmalar yapmalarının yasak olduğunu söylemektedir, çünkü bunda “*avak ribit*” (faiz tozu) vardır – başka bir deyişle bu anlaşma faize benzer. Çünkü faizle borç verildiğinde, borç veren taraf kendi parasının güvende olduğundan eminken, borç alan taraf bir risk almaktadır. Parayı yanlış bir iş anlaşması karşılığında kaybetmesi veya paranın kendisinden çalınması olasılığı vardır ve buna rağmen borç verene bu parayı ödemekle yükümlü olacaktır. Aynı şekilde burada da sürü sahipleri anlaşmadan sadece kazançlı çıkmaktayken, çoban bazı riskleri üstlenmektedir (Rambam, *Ilhot Malve VeLove* 8:12).

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Slutsk şehrinde *rav* ve *roş yeşivaydı* ve daha sonraları Yeruşalayim'deki “*Ets Hayim*” *yeşivası* başkanı ve Tora Büyükleri Konseyi'nin başkanı olmuştur. Mir şehrinde doğmuş ve Volojin *yeşivasında* öğrenim görmüştür. Orada “*Hoveve Tsiyon*” adlı gizli bir birliğe üyeydi. *Musar* (etik) hareketinin babası “A-Saba MiSlobodka”nın öğrencisiydi ve ondan çok etkilenmiştir. Onun görevlisi olarak Slutsk şehrinde bir *yeşiva* da kurmuştur.

Rusya'da Sovyetlerin iktidara gelmesiyle, Rav İser Zalman büyük

baskıya maruz kalmış, hatta birkaç kez hapsedilmiştir. Bunun sonucunda Polonya'ya kaçmış ve oradan da Erets-Yisrael'e çıkarak Yeruşalayim'e yerleşmiştir. *Agudat Yisrael* örgütünde faaliyet göstermiş ve örgütü, Erets-Yisrael'in imarında aktif olmaya teşvik etmiştir.

Rav Meltzer Rambam'ın *Mişne Tora* adlı eseri üzerine yazdığı *Even A-Ezel* adlı açıklamalarla ünlenmiştir. Sonraki neslin büyüklerinden birçoğu onun öğrencisidir.

**Rabi İser
Zalman
Meltzer**
(5630-5713)
(1870-1953)

Birlikte mi Çıktılar?

Yaprak

17

Bu yaprakta öğrenilen *mišnada* ilginç bir *mahloket* (görüş ayrılığı) vardır. Bir koyun iki erkek kuzu doğurmuştu. O sırada orada bulunanlar, iki kuzunun başlarının tam olarak aynı anda, birlikte çıktığına dair tanıklık ediyorlardı! Bu nedenle, onların tezine göre, her iki kuzu da *behordu* ve *Behor Beema Teora* (bkz. sayfa 107) olarak her ikisi de Koen'e ait olmalıydı.

Rabi Yose A-Gelili, gerçekten de her ikisinin Koen'e ait olduğu görüşündedir.

Diğer Hahamlar ise farklı düşüncededir: Kuzuların sadece biri *behordur* ve bu nedenle kuzulardan birini Koen, diğerini de hayvan sahibi alacaktır.

Acaba diğer Hahamların bu görüşlerinin sebebi nedir?

Baale A-Tosafot'un açıklamasına göre, her ne kadar her iki kuzunun tam olarak aynı anda doğmuş olmaları olası ise de, insanlar olayın gerçekten de bu şekilde vuku bulduğunu tam olarak ayırt etme kabiliyetine sahip değildir. Böylece, iki kuzunun gerçekten de aynı anda çıkıp çıkmadığını tespit etme olanağımız olmadığından, hayvanların sahibinin, kuzuların her ikisini birden Koen'e verme yükümlülüğü yoktur.

Bu *mahloket* “*Efşar letsamtsem, o i efşar letsamtsem*” terimiyle bilinir (ayrıca bkz. III. Kitap, sayfa 35).

Buzağların Bekçisi

Yaprak

18

Bay Zeharya'nın evlerinin kapısından hafif tıklama sesleri geldi. Kapıyı açtı ve yandaki evde oturan komşusunu güler yüzle karşıladı.

- Bay Zeharya, bana bir iyilik yapıp birkaç saatliğine buzağıma göz kulak olur musun? Acilen şehre gitmem gerekiyor.
- Memnuniyetle.

“Benim buzağıma da göz kulak olur musun?” diye duyuldu

sokağın ötesindeki kulübede oturan başka bir komşu. “Bay Zeharya, bana bir iyilik yap, buzağımı birkaç saatliğine tutuver.”

“Memnuniyetle!” dedi Bay Zeharya. “Buyur, onu da bahçeye sok, siz geri dönene kadar buzağılarınız birlikte oynasınlar.”

Aradan birkaç saat geçtikten sonra Bay Zeharya bahçesinden tartışma sesleri duydu. Anlaşılan buzağılardan biri ölmüştü ve komşuların her biri, hayatta olan buzağının kendisine, öleninse diğer komşuya ait olduğunu öne sürüyordu.

Bay Zeharya ne yapacaktır?

Canlı buzağıyı onlara bırakıp gider ve komşuları onu aralarında paylaşırlar.

**MASEHET BEHOROT
PEREK 3:
ALOEAH BEEMA**

Gedalya'nın Sorusu

Yaprak

19

Çiftçi Gedalya, hahamın kapısında belirdi. Haham onu güler yüzle karşıladı, oturması için yer gösterdi ve Gedalya sordu:

“Sayın haham! Bir yıl kadar önce, köyümüzün yakınından geçen ve hayvanını satışa çıkaran bir yabancından bir inek satın almıştım. Bu inek bir buzağı yavruladı, ama bu buzağının, ineğin doğurduğu ilk yavru ve dolayısıyla *behor* olup olmadığını, hayvanın daha önce, o yabancının elindeyken doğum yapıp yapmadığını bilmiyorum. Sayın haham, bu buzağının kanuni durumu nedir? Onu Koen’e getirmem gerekir mi?”

Haham cevap verdi: “Onu Koen’e vermek zorunda değilsin, çünkü ‘*Amotsi mehavero, alav areaya*’ (başkasından maddi bir talepte bulunan kişi, buna hakkı olduğunu ispatla yükümlüdür). Dolayısıyla herhangi bir Koen bu buzağının bir *behor* olduğuna dair kanıt getirmediği sürece, onu senden talep etmeye hakkı yoktur. Buna rağmen bu buzağıyı sen de kullanamazsın, çünkü *behor*, dolayısıyla bir *korban* olma ihtimali var. Bu nedenle hayvanın bedeninde bir kusur ortaya çıkana kadar beklemelisin. Bu olduğunda onu kullanabilirsin.”

Annesi Kim?

Yaprak

20

Çiftçi Gedalya yeni bir soruyla tekrar hahamın kapısında belirmişti. Hahama, bu soruyu daha önce sormamış olmasının sebebini, o aşamada bazı ayrıntıları henüz tespit edememiş olması olarak açıkladı. Şimdi tüm detaylar açıklığa kavuştuğundan, sorusunu sormaya gelmişti.

- Evet, Ribbi Gedalya. Sorun nedir?

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

İki dünya savaşı arasındaki dönemde Avrupa'daki en önemli *roş yeşivalar*dandır. Hafets Hayim'in “*talmid muvak*”ıydı; yani Tora bilgisinin neredeyse tamamını ondan almış bir öğrencisiydi. Litvanya'da doğmuş, Telz *Yeşivası*'nda öğrenim görmüş ve o dönemdeki en büyük ve en önemli *yeşivalar*dan olan Brisk'teki *yeşivada roş yeşiva* olarak görev yapmıştır.

II. Dünya Savaşı sırasında Almanlar Polonya'yı işgal ettikleri zaman, Rabi Elhanan öğrencileriyle birlikte Litvanya'nın Kovna (Kaunas) şehrine

kaçtı, ancak şehir Naziler tarafından ele geçirildi. Yahudilerin toplu olarak katledildiği yere götürüldükleri zaman, Rabi Elhanan bir konuşma yaparak, öğrencilerine, *Kiduş A-Şem* (Tanrı'nın İsmi'ni kutsal kılma) uğruna hayatlarını feda etme *mitsvası*nı en iyi şekilde yerine getirmeye nail olmak üzere düşüncelerini ve niyetlerini arındırmalarını söyledi.

Yeruşalayim'de onun anısına “*Or Elhanan*” adlı *yeşiva* kurulmuştur. Kitabı “*Kovets Şiurim*”, önemli bir öğrenim kitabı olarak kabul edilir.

**Rabi
Elhanan
Wasserman**
(5634-5701)
(1874-1941)

- Sayın haham, bir yabancidan bir inek ve bir buzağı satın almıştım. *Baruh A-Şem*, iyi bir anlaşma oldu; iyi fiyata kaliteli bir inek ve buzağı oldu. Ama ineğin buzağının annesi mi olduğunu yoksa onu başka bir ineğin mi doğurduğunu bilmiyorum.
- Ne fark eder ki?
- Bu ineğin gelecekte yavrulayacağı buzağının durumunu bilmem gerekiyor. Eğer doğacak yavru onun ilk yavrusu olacaksa aynı zamanda *behor* da olacaktır.

“Çok güzel!” diye sevindi haham ve Gedalya’nın *mitsva* uygulaması konusundaki özenini övdü. “*Gemara*’da söylendiğine göre, böyle bir durumda eğer buzağı inekten süt emiyorsa, onun başka bir inek tarafından doğurulmuş olabileceğini düşünmeye gerek yoktur ve buzağının bu ineğin yavrusu olduğu kuvvetle varsayılabilir.”

“Evet, sayın haham. Buzağı ondan süt emiyor. *Hazak uvaruh. A-Şem*, sayın hahamın günlerini ve yıllarını iyi ve güzel şeylerle uzun kılsın.”

Bar Mitsva – Ne Zamandan İtibaren?

Yaprak

21

Kutlama salonunda “*Mazal tov! Mazal tov!*” diye sevinç sesleri duyuluyordu. Koen ailesi, *bar mitsva* çağına gelen oğulları Noam’ın Tora ve *mitsvaların* boyunduruğu altına girmesini kutluyordu ve salona büyük bir sevinç hâkimdi.

Aile fertleri bir araya geldiği zaman, büyükbaba, kutlama ziyafetine geçmeden önce *arvit* duasını etmelerini teklif etti.

Ne de olsa, *alahaya* göre, dua zamanı geldiği zaman yemeğe oturmamak gerekir. “Ayrıca” diye ekledi büyükbaba, “sevgili *bar mitsvamız* Noam’ın *hazan* olmasını öneriyorum.”

Noam öne çıkarak, deneyimli ve buna alışkın bir *hazan* gibi duayı yönetti. Duanın ardından büyükbabasına giderek “Ben 8 Kislev günü öğleyin saat ikide doğmuştum. Şu anda 8 Kislev tarihine geldik, ama henüz gece vakti. Bizde günler gecedan başladığı için, henüz doğduğum saate ulaşmadık. Öyleyse benim şu anda bir ‘büyük’ olarak kabul edildiğimi nereden biliyoruz? Belki de yalnızca yarın öğleyin saat ikide ‘büyük’ sayılacağımıdır?”

Büyükbabası cevap verdi: “Bir kurala göre, ‘*miktsat ayom, kehulo*’ – bir günün küçük bir kısmı, bütünü gibidir. Bir gün içinde yürürlüğe girmesi gereken kural veya durumlar, o gün başladığı anda yürürlüğe girer. Bu nedenle 8 Kislev tarihine girdiğimiz andan itibaren ‘büyük’ sayılıyorsunuz.”

Roş Pina (devam)

1882 yılında bu topraklar tekrar, bu kez “Erets-Yisrael’i Toprak İşleri Yoluyla Bayındırlaştırma Birliği” tarafından satın alındı ve Romanya’dan gelmiş, Erets-Yisrael’e yerleşerek tarım işleriyle uğraşmak isteyen otuz aileye ayrıldı. Yeni yerleşimciler buraya, “*Even maasu*

abonim, ayeta le-roş pina” (inşaatçıların burun kıvırdıkları taş, köşenin başına geldi [=binanın temel taşı oldu]; Teilim 118:22) pasuğu doğrultusunda “Roş Pina” adını verdiler. Ama yeni yerleşimciler de tarım işlerindeki deneyim eksikliği nedeniyle bazı zorluklarla karşılaştı.

Harita
Üzerinde

Devamı
121’de

Mikveye Tsir Daldırmak

Yaprak Bu yapraktaki *Gemara*, aşağıdaki olayı ele almaktadır.

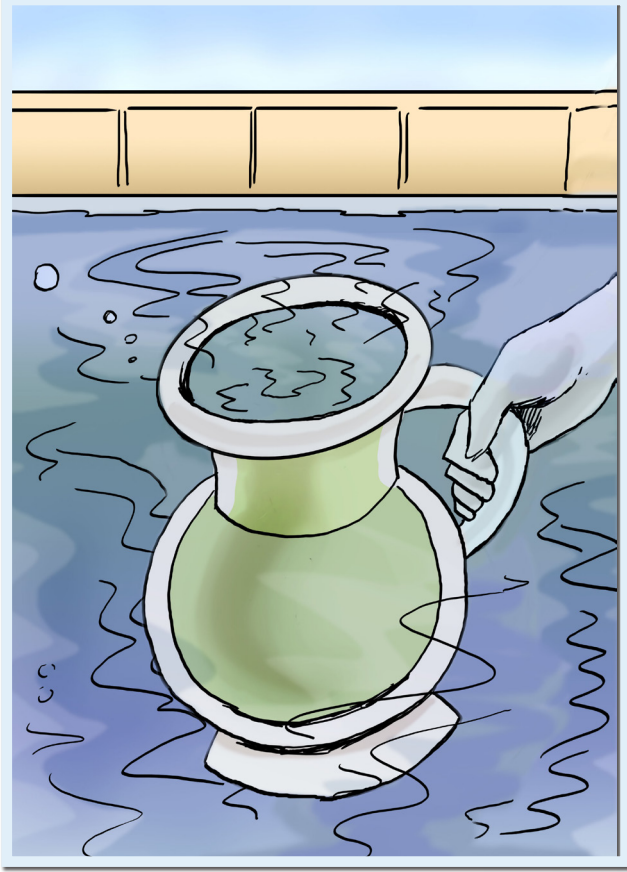
22

Bir adam, cahil birinden *tsir* satın almıştı. *Tsir*, balık etinden salgılanan bir maddedir. Alıcı, cahil satıcının *tsiri tuma*ya karşı korumuş olduğuna güvenemiyordu; ama diğer yandan *tsiri* manevi açıdan saf kalmış (*taor*) yiyeceklerle birlikte tüketmek istiyordu. Ne yapsın?

Alahaya göre *tsir tuma* kapmaz! Ama genellikle *tsire* normal su da karışır ve bilindiği gibi su *tuma* kapar. Eğer önümüzdeki *tsirde*, az miktarda suyun dışında çoğunluğun *tsir* olduğunu biliyor olsaydık, o zaman onun *tuma* kapmadığından emin olabilirdik, çünkü azınlıktaki su, çoğunluk olan *tsirin* içinde etkisini yitirir. Ama burada ne kadar su ve ne kadar *tsir* olduğunu bilmediğimizden, çoğunluğun su, azınlığın da *tsir* olduğu varsayımıyla hareket etmemiz gerekir ki bu durumda *tsir tuma* kapmış olabilir!

Tsir nasıl *tumadan* arındırılır?

Tsirin bulunduğu kap, suları temiz bir *mikveye* daldırılır. *Mikve* suları kabın kenarlarını aşıp içine girdiği ve *tsir* suyuyla karıştığı zaman *tsir* suyu *tumadan* arınmış olur!

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

İsrail Devleti'nin kurulduğu nesilde yaşamış büyük hahamlardandır. Hahambaşılık konseyi üyesiydi ve "Kol Mevaser" adlı soru-cevap eserinin yazarıdır.

Galiçya'da, Çortekov Hasidizm'ine mensup bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş ve henüz on üç yaşındayken "Ailuy MeHorondeka" (Ukrayna'nın Horondeka şehrinin üstün yetenekli genci) olarak tanınmıştır. Avrupa'nın birkaç cemaatinde görev yapmış ve Nazilerin işgali sonrasında kaçmayı başararak Erets-Yisrael'e çıkmıştır. Büyük Bet Din'de dayan ve Hahambaşılık konseyine üye

olarak atanmıştır.

Rabi Rat, dindar Siyonizm'le bağlantılıydı ve ünlü cevaplarından birinde, Yom Aatsmaut günü *Allel* söylemek gerektiğine hükmetmişti. Ayrıca Tora'daki büyüklüğü nedeniyle geniş bir toplumsal takdire nail olmuştur.

Kitapları şunlardır: "ŞuT (soru-cevap) Kol Mevaser"; İbn Ezra'nın Tora açıklamalarını izah ettiği "Mevaser Ezra"; Rambam'ın *Mişne Tora* adlı eseri üzerine yazdığı "Ragle Mevaser" ve *Talmud Yeruşalmi* hakkındaki açıklamalarını içeren "Mevaser Yeruşalayim".

**Rabi
Meşulam
Rat**
(5635-5722)
(1875-1962)

Dokunma!

Yaprak

23

Galil bölgesindeki büyük bir köyde çok sayıda ağıl vardı. Pesah bayramından kısa bir süre önceydi. Köyün Yahudileri *Pesah-korbanını* gerçekleştirmek üzere Yerusalayim'e çıkmaya hazırlanıyorlardı. Pesah bayramından sadece bir gün önce, köylülerden Ribi Meir, komşusu Ribi Şemuel'i, bir hayvan leşini kendi elleriyle sürüklerken gördü. Hemen yerinden fırlayarak "Ribi Şemuel!" diye bağırdı. "Bir *nevelaya* (hayvan leşi) dokunuyorsun! *Tame* oldun! *Pesah-korbanını* gerçekleştiremeyeceksin!"

"Sakin ol" diye seslendi Ribi Şemuel ona doğru. "Her şey yolunda."

"Nasıl sakın olayım? Komşum *tame* olup *Pesah-korbanını* gerçekleştiremeyecekken nasıl sakın olabilirim?"

"Çünkü *tame* değilim. Sen de bu *nevelaya* dokunabilirsin ve yine de *tame* olmazsın."

"Bu nasıl olabilir?"

"Bu hayvan, ölmeden önce, etinin yenmeye hiçbir şekilde uygun olmamasına yol açan bir hastalığa yakalanmıştı. Ve *alahaya* göre, eti yenmeye uygun olmayan bir hayvan öldüğü zaman, *nevela* olarak bir *tuma* kaynağı haline gelmez."

Eliyau Gelene Kadar

Yaprak

24

Gemara öğrenen herkes "*teko*" [veya "*teku*"] terimini bilir. Bu terim "yerinde duracak" anlamına gelir. Talmud'daki Hahamlarımız, cevap bulamadıkları bir soruyla karşılaştıkları zaman bu terimi kullanmışlardır. Bu terimle kastedilen, bir karara varamadıkları konunun, "yerinde duracağı", onun hakkında kesin bir hükme varılamadığıdır ("*Aruh*" eserindeki not). Maarşal'ın yazdığına göre, (*Baba Kama*, perek 1, *siman* 5), *Gemara* bir tartışmayı "*teko*" ile kapattığı zaman, bu, *Sanedrin* tekrar gelip söz konusu soruda kesin bir hükme varana kadar kimsenin bu konuda karar verme yetkisine sahip olmadığı anlamına gelir.

Bu yaprakta, Eliyau A-Navi'nin, bu gibi şüphelerde kesin kararı vereceği ve zor sorulara açıklık getireceği açıkça belirtilmektedir. *Gemara* belirli bir *alaha* sorusunu ele almakta ve hakkında kesin bir karara varılamadığını söyleyerek "Gelip size doğruyu öğretene kadar" demektedir. Raşi bu sözlerle kimin kastedildiğini şöyle açıklar: "Eliyau gelip, bunun serbest mi, yoksa yasak mı olduğunu öğretene kadar" (*Teko* terimi için ayrıca bkz. II. Kitap, sayfa 59).

Roş Pina (devam)

1884 yılında Baron Rotschild bu yerleşim biriminin yardımına koştu ve buradaki toprakların tümünün kendi iyeliğine geçirilmesi karşılığında, kasabanın borçlarını ödemeyi, iş aletleri ve işçi takviyesi sağlamayı ve kasabada

ipek eğirme fabrikası açmayı teklif etti. Baron'un memurlarıyla yerleşimciler arasında meydana gelen sürtüşmeler sonucunda kasaba, Yaka birliğinin ve daha sonraları da Pika birliğinin himayesine geçirildi.

Harita
Üzerinde

Devamı
123'te

Kayıp Mezar

Yaprak
25

Bir grup çocuk keyifli bir şekilde saklambaç oynuyordu. Reuven saymaya başladı: Bir, iki, üç... diğer çocuklar etrafa dağılmaya başladı ve çeşitli noktalara saklandı. Aniden Gamliel'in seslendiğini duydular: "Dur!" Herkes durdu ve Gamliel, küçük kardeşi Zeevi'ye "Zeevi! Senin yandaki arsaya doğru koştuğunu fark ettim. Biz Koen'iz ve o arsaya girmemiz yasak."

"Doğru, doğru" dediler tüm çocuklar. Ama Zeevi henüz küçüktü ve söylenenleri tam olarak anlamamıştı. Bu yüzden Gamliel ona açıkladı: "Bu arsada eski bir mezar vardı. Yıllar içinde mezar taşı kayboldu ve mezarın tam olarak nerede olduğunu kimse bilmiyor. Ve bir *Barayta*'da, içinde bir mezarlık olan ve mezarlığın nerede olduğu bilinmeyen bir arsa söz konusu olduğunda, Koenlerin bu arsanın hiçbir yerine giremeyecekleri yazıyor. Çünkü Koenlerin bir ölü nedeniyle *tame* olmaları yasaktır."

Küçük Zeevi başını sallayarak "Bu önemli bilgi için çok teşekkür ederim" dedi. "Şimdi oyuna devam edebiliriz. O arsaya girmeyeceğim."

MASEHET BEHOROT
PEREK 4:
AD KAMA

Behor Buzağı Doğdu!

Yaprak
26

“Günaydın Ribî Mihael” diye selamladı komşusunu Ribî Avraam. “Geceleyin senin ahırından bazı böğürme sesleri duydum. İneğin sonunda yavruladı mı?”

“Evet, *behor* bir buzağı doğdu! Şimdi elli gün boyunca onunla ilgilenecek ve sonra da Tora’nın emri gereği onu bir Koen’e vereceğim.”

“Baba” dedi Ribî Mihael’in oğlu. “Neden buzağıyı Koen’e şimdiden vermiyorsun?”

“Hahamlarımız, küçükbaş bir hayvanın *behor* yavrusu olduğu takdirde, sahibinin otuz gün boyunca onunla ilgilenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Ve eğer büyükbaş bir hayvanın *behor* yavrusu olursa, sahibi onunla elli gün boyunca ilgilenmelidir.”

“Neden?”

“Çünkü bu kadar genç bir buzağıyı Koenlere verip, onları hayvanla ilgilenme zahmetine sokmak, Koenleri onurlandırma gereğiyle uyumlu değildir. Bu nedenle, özel ilgiye ihtiyaç duyduğu ilk dönemlerinde hayvanla sahibi ilgilenir ve onu ancak bundan sonra Koen’e teslim eder.”

Lütfen Terumayı Falanca Koen’e Ver

Yaprak
27

Çiftçi Gedalya, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın, tarlasına o yıl bahşetmiş olduğu tahılları kümelemeyi tamamlamış ve Koenlere vermek üzere *teruma gedola* payını ayırmıştı. Tam da o sırada oradan bir adam geçti ve ona “Ribî Gedalya” dedi. “Bana bir iyilik yapiver. Kızım bir Koen’le evli. Sana biraz para vereyim ve sen de *teruma* payını damadıma veriver. Olur mu?”

Ribî Gedalya kabul etti, ama “Gel, bunu yapmanın *alahaya* göre uygun olup olmadığını öğrenmek için birlikte hahama gidelim” dedi.

Haham onlara şöyle dedi: “Evet, *Gemara*’da bunu yapmanın serbest olduğu yazılı. Ama şahsen bir Koen’in, ürün sahibinin *teruma* payını özellikle kendisine vermesi için ona para vermesi yasaktır. Hatta bunun karşılığında ürün sahibi için belli bir işi gönüllü olarak yapması da yasaktır, çünkü bu, sanki Koen, *teruma* payını kendisine versin diye ürün sahibinin hesabına çalışıyormuş gibi bir tabloya sebep olacaktır.”

Roş Pina (devam)

İsrail Devleti’nin kurulmasıyla birlikte Roş Pina, İngilizlerden Araplara verilmişse de, bir Etsel kuvveti burayı ele geçirmiş ve kasabaya çiftçiler ve terhis olmuş askerler yerleşmiştir. Yıllar boyunca burası birçok entelektüeli kendisine çekmiştir. 1978 yılında “İlk Yerleşimcilerin Kasabasını Yeniden

İnşa Etme” vakfı kurulmuş ve Roş Pina ulusal yöre ilan edilmiştir. Burada, ilk kasabanın yeniden inşa edilmiş halini içeren ve kasabanın tarihini anlatan bir açık hava müzesi yer almaktadır. Müzede, sıtma tedavisinde çığır açan buluşu gerçekleştiren doktorun (Prof. Gidon Mer) evi de sergilenmektedir.

Harita
Üzerinde

SON

“Peki, bunu yapmak neden yasak?”

“Çünkü ürün sahibi, *teruma* payını hangi Koen’e vermek isterse ona verme hakkına sahiptir. Ve bir Koen, *terumayı* kendisine vermesi için ürün sahibine para verdiği takdirde, bu Koen, *terumayı* alabilecek olan diğer Koen kardeşlerini bundan mahrum etmiş olacaktır.”

Buzağı Başı

Yaprak

28

Bir adam, hahamın evinin kapısında elinde bir buzağının başıyla sırasını bekliyordu. Bu, köylerde sık sık görülen bir manzaraydı. Kesilen hayvanların parçalarıyla ilgili *alahasal* bir soru ortaya çıktığında, *terefa* olup olmadığını bilmedikleri o parçayı alıp hahama gelirler, o da kendisine getirilen parçayı kontrol ederdi.

Sırası geldiğinde adam hahamın yanına geldi ve “Sayın haham. Bu, *behor* bir buzağının başı” dedi.

“*Behor* bir buzağı mı?” diye irkildi haham. “Onu kesmen yasaktı! Bir *korbanın* kutsiyetiyle kutsal olduğu için onu bir Koen’e vermen ve onun da buzağını Bet-Amikdaş’ta bir *korban* olarak gerçekleştirmesi gerekirdi!”

“Sayın haham. Biliyorum. Ama bu *behor* hayvanda bedensel bir kusur vardı. Bu nedenle bir *korbanın* kutsiyetine sahip değil. Zaten sayın hahama göstermek istediğim şey tam da bu. Buzağının dudaklarında yer alan kusur. Sayın hahamın, hayvanda gerçekten de kusur olduğunu ve bu nedenle bir *behorun* kutsiyetine sahip olmadığını görmesi için!”

“Eyvah, sevgili dostum, ne yaptın sen?! *Alahaya* göre bir bedensel kusurun, uzmana *şehita* (kesim) işleminden sonra değil, bu işleminden önce gösterilmesi gerekir! Şimdi hayvanın etinden yararlanmak mümkün değil. Yazık.”

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Yirminci yüzyılın büyük *rav* ve *posek*lerindendir. Litvanya’da doğmuş ve Tora’daki uzmanlığını, bir *heder* (küçük çocuklar için Tora okulu) veya *yeşivada* öğrenim görmeksizin kendi gayretleriyle elde etmiştir. Başlarda kendi ismini yazmadan yayınladığı kitaplarının başlığıyla “*Hazon İş*” olarak anılır. (“*İş*” – *alef-yod-şin* – sözcüğü, “*Avraam Yeşayau*” isminin baş harflerinden oluşur.)

Hazon İş, Erets-Yisrael’e çıkarak Bene Berak kentine yerleşti ve zamanla, neslinin en büyük Tora uzmanlarından ve *talmid hahamlarından* biri olduğu anlaşıldı. Ülkedeki Tora kurumlarının takviye edilmesine büyük önem verdi. *Hazon İş*’in gerek ülkede gerekse de tüm dünyada, Tora ve *alaha* alanındaki etkisi çok büyük olmuştur.

Rabi
Avraam
Yeşayau
Karelitz
Hazon İş
(5635-5713)
(1878-1953)

Yaklaşmayın!

Yaprak
29

“Ucuz geyik eti! Ucuz geyik eti!”

Yerahmiel, güzel kokularla dolu capcanlı pazaryerinde alışverişe gönderilmekten çok hoşlanırdı. Elinde sepetiyle, meyve ve sebzelerle yüklü pazar tezgâhlarının arasında dolaşır ve birçok kez de kasabın yanında durup, çengellere astıkları devasa et parçalarını ilgiyle incelerdi.

Bir gün Yerahmiel alışverişini tamamladıktan sonra pazardan geri döndü ve babasına “Baba, bugün kasapta, yüzde otuzluk indirim kampanyası olduğunu ilan ettiler! Belki bugün oradan et almak iyi bir fikir olacak” diye önerdi.

“Yerahmiel; sen akıllı bir çocuksun ve dikkatimizi bu indirime çekmen çok güzel. Ama biz o bahsettiğin kasaptan et satın alamayız.”

“Neden?”

“Çünkü ne yazık ki o kasap, hayvanların *behor* yavrularını da satıyor olabileceği konusunda şüphe altında. Biliyorsun bu hayvanlar *korban* kutsiyetine sahip!”

“Ama baba! Kasap aynı zamanda geyik eti de satıyor. Geyikler *beema* (çiftlik hayvanı) değil, *haya* (yabani hayvan) sınıfında olduğundan, onlarda bir *behorun* kutsiyeti yok! Geyik eti almamızda sakınca olmamalı.”

“Doğru söylüyorsun. Ama Hahamlarımız böyle insanlardan geyik eti satın almamızı da yasakladılar; çünkü şüphe altında olan böyle biri, yalan söyleyip geyik eti diye *beema* eti de satabilir.”

Nes Tsiyona

Nes Tsiyona şehri 1883 yılında, Reuven Lerer adlı, “Hoveve Tsiyon” hareketi mensubu bir *hasid*’in mülkü olarak kurulmuştur. Bu *hasid*, idealist sebeplerle, daha önce hiç görmeksizin Erets-Yisrael’de bir han ve arazi satın almıştı. Odesa’da görkemli bir toprağı terk etmiş ve oğlu Moşe’yle birlikte Erets-

Yisrael’e çıkmıştı. Oraya geldiğinde, satın aldığı hanın terk edilmiş ve ıssız, kuyunun yıkılmış ve fidanlığın da ihmal edilmiş olduğunu gördü. Atalarının toprağını kurtarmanın önemine olan güçlü inancıyla bu araziye önce güzelce düzene soktu ve ancak bundan sonra başka Yahudileri de buraya davet etti.

Harita
ÜzerindeDevamı
127’de

Kime *Teruma* Verilebilir?

Yaprak “Sayın haham, acaba bir soru sorabilir miyim?” diye başvurdu çiftçi Gedalya kasabanın hahamına.

30

“Elbette. Otur Gedalya. Nedir sormak istediğin konu?”

“Büyük şehre yaptığım ziyaretlerden birinde bir Yahudi bana Koen olduğunu söyledi. Hatta bana, Koen olduğuna dair bir şecere belgesi bile gösterdi. Ne yazık ki onun Tora ve *mitsvalara* önem veren biri olmadığını fark ettim. Bu yüzden, Tora’ya ve Tanrı’ya inanması, Tora ve *mitsvaları* gözetmesi için kalbine hitap etmeye çalıştım. Aklıma bir fikir geldi. Bir dahaki sefere büyük şehre indiğimde, *teruma* payını ona vermeyi düşünüyorum. Acaba bunda bir sorun var mı?”

Haham sakalını sıvazladı ve Gedalya’ya şöyle dedi: “Bu soruyu sorman ne kadar da güzel! Yaptığın her şeyde bir hahama danışan akıllı bir Yahudi’sin sen. Bu sayede hata yapmaktan kurtuluyorsun. Bu yaprakta, Koenlik armağanlarının yalnızca, Koenlik görevlerini *A-Şem*’in emretmiş olduğunu bilen ve buna inanan bir kişiye verilebileceğini öğreniyoruz. Ama ne yazık ki inanmayan bir Koen söz konusu olduğunda, Koenlik armağanlarını ona vermek mümkün değil, çünkü Tora, Koenlik armağanlarını alma hakkını yalnızca Tora ve *mitsvalara* inanan Koenlere tanıdı.”

“Çok teşekkür ederim sayın haham. O Yahudi’yi Tora’ya yaklaştırma denemelerime devam edeceğim. *Beezrat A-Şem*, sonunda aslına geri döndüğü zaman, Koenlik armağanlarını da ona verebileceğim.”

Doğru Yola Dönen “*Haver*”

Yaprak “*Haver*” (arkadaş) terimi, sadık ve Tanrı korkusuna sahip olup, yasaklar ve *alahalar* konusunda kendisine güvenilebilecek biri için kullanılır. Rambam (*Mişna, Demay 2:2* açıklamalarında), *talmid hahamların* arkadaşlığının, Gökler uğruna, sağlam bir dostluk olduğunu ve bu nedenle onlara “*haverim*” adı verildiğini belirtir.

31

Bu yaprakta “*haverim*” hakkında verilmiş bir *alaha* hükmü hakkında bilgi alıyoruz.

Gemara’nın getirdiği bir *Barayta*’ya göre, bazı *Tannalar*, eğer bir “*haver*”, “*paresya*”da (yani herkesin görebileceği bir ortamda) bir “*haver*”e yakışmayan bazı davranışlarda bulunduysa, ama sonra sadece gizlice *teşuva* yaptıysa, ona “*haver*” olarak güvenilemeyeceği görüşündedir.

Ama Rabi Şimon ve Rabi Yeoşua ben Korha, ister *paresyada* isterse de gizlice *teşuva* yapmış olsun, her iki durumda da “*haver*” olarak kabul edileceğini söylemektedirler!

Şunu bilmekte önem vardır ki, bir Yahudi her zaman *teşuva* yapabilir. Rambam bu konuda şöyle yazmıştır (*İlhot Teşuva 3:14*): Çok ağır günahlar işlemiş bir kişi bile, hatta tam bir *raşa* (günahkâr) ve *mumar* (inancını değiştirmiş) biri dahi olsa, eğer açıkça veya gizlice *teşuva* yaparsa, kabul edilir.

Rambam ayrıca şöyle yazar: Bir kişi tüm hayatı boyunca bir *raşa* olarak yaşamış ve *teşuva* yapmaya nail olamamışsa bile, eğer ölümünden bir an önce dahi olsa *teşuva* yaparsa, Gelecek Dünya’da pay sahibi olacaktır!

“*Haver*” statüsü geçmişte mevcuttu. Ama günümüzde çeşitli sebeplerle artık böyle bir statü yoktur.

MASEHET BEHOROT
PEREK 5:
KOL PESULE AMUKDAŞIN

Kasapta Neler Oluyor?

Yaprak

32

Adam kasap dükkânının girişinde tedirgin bir halde durmuş, mahallenin hahamına durumu anlatmaya çalışıyordu. Adamın ne istediğini anlayabilmek için, öncelikle gelin bir *alahayı* öğrenelim.

Kutsal Tora'mız, *ma'sar beema* (hayvanlardan ayrılan onda bir) sınıfındaki bir hayvanı satmanın kesinlikle yasak olduğunu, bu hayvanın ancak ve ancak Bet-Amikdaş'ta *korban* olarak gerçekleştirilmesi ve etinin de, bir *Şelamim-korban*ında olduğu gibi, sadece Yeruşalayim'in içinde yenmesi gerekir.

Tora'nın bu kanunu, bedensel kusuru olmayan bir hayvan için geçerlidir. Ama eğer *maaser* sınıfındaki bir hayvanda bedensel kusur varsa, hayvan için *ma'sar beema* kuralları geçerli değildir ve hayvan herhangi bir yerde yenebilir. Buna rağmen Hahamlarımız bir sınırlama getirmişlerdir: Bedeninde bir kusur oluşan bir *ma'sar beemayı* da, *şehitadan* sonra bile satmak yasaktır. Bunun amacı, insanların, hayvanı hayattayken de satma hatasına düşmelerini önlemektir.

Günlerden bir gün, yazımızın girişinde bahsettiğimiz adam, üzerinde *ma'sar beema* sınıfındaki hayvanları işaretlemek için kullanılan kırmızı boyası olan bir ineği alıp kestiklerini ve etini satmaya götürdüklerini fark etmişti. Hemen hahama başvurdu ve ona “*Ma'sar beema* sınıfındaki bir hayvanı satmak yasak değil miydi?” diye sordu.

“Dikkatin için teşekkür ederim” diye cevap verdi haham. “Ama bu hayvan küçük yetimlere ait. Ve Hahamlarımız, koydukları bu yasağın küçük yaştaki yetimleri kapsamadığını söylemişlerdir. Bu sayede bu yetimler para kaybetmeyecek, hayvanlarını satın geçimlerini ondan sağlayabileceklerdir.”

Nes Tsiyona (devam)

Davet ettikleri, bu topraklardaki eski yerleşime mensup veya ilk *aliya* dalgasıyla gelmiş olan Yahudilerdi. On yerleşimciye ulaşıldığında bu yeni yerleşim birimine “Nahalat Reuven” adı verildi.

1891 yılında Mihael Halperin, arazinin kuzeyinde bir işçiler kasabası kurdu. Yaka birliği oraya bir fidanlık

dikti ve buraya, Yirmeyau kitabının 4. *perekinde* yer alan sözcüklerle “Nes Tsiyona” adı verildi. On dört yıl sonra “Geula” şirketi, Nahalat Reuven’le işçiler kasabası arasındaki tepede bulunan altı yüz dönümlük toprağı Araplardan satın aldı ve bu şekilde Nes Tsiyona’nın tüm parçaları tek bir yerleşim birimi olarak birleşmiş oldu.

H a r i t a
Üzerinde

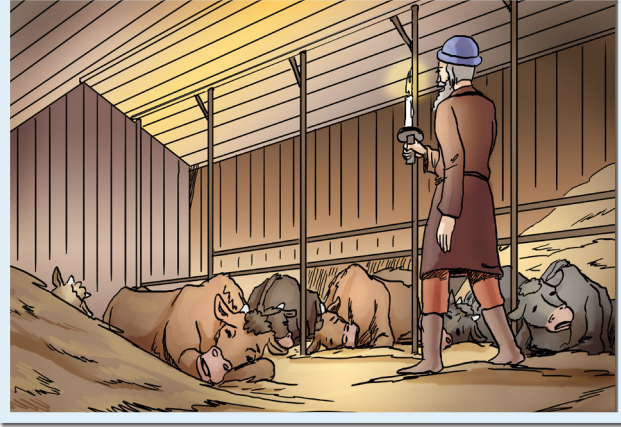
Devamı
129'da

Ahırda Hastalık

Yaprak

33

Gece yarısı, Moşe, ahırdan bazı hırıltılar geldiğini duydu. Hırıltı sesleri gittikçe yükseliyordu. Yatağından fırladı, atına atlayarak hızla ahıra gitti. Gaz lambasını yakınca gözleri karardı. Onlarca inek yere serilmiş, böğürüyor ve hırıltı sesleri çıkarıyordu. Acı çektikleri her hallerinden belliydi. Moşe kâhyasını uyandırdı ve hemen komşu köyden veterineri çağırmasını söyledi.

Kısa bir muayeneden sonra veteriner teşhisini açıkladı: Hayvanlar, tek tedavisi kan çekmek olan bir hastalığa yakalanmışlardı. Eğer kendilerinden kan çekilirse, sağlıklarına kavuşacaklardı.

Moşe veterineri gerekeni yapmasını söyledi; ama onu uyardı: “Ben hahama danışana kadar, orada, kenarda duran genç buzağıya dokunma. O bir *behor*!”

Moşe, hahamın gece yarısında bile uyanık ve Tora öğrenimiyle meşgul olduğunu biliyordu. Gerçekten de hahamın penceresinden ışık yayılmaktaydı ve kendisi bir *Gemara* cildinin üzerine eğilmiş Tora öğrenmekteydi.

Haham ona şöyle talimat verdi: Doğrusu, *Tannalar* arasında, *behor* bir hayvandan kan çekmenin serbest olup olmadığı konusunda bir görüş ayrılığı var; çünkü bu işlem, hayvanda bedensel bir kusura yol açabilir ve *Behor-korban* olarak getirilmesi gereken bir hayvanın *korban* olarak geçerliliğini, bedeninde kusura neden olarak bozmak yasaktır. *Alaha* kararına göre, bu hayvandan kan çekilebilir; ama bu ancak, hayvanın bu yolla bir *baal mum* (bedensel kusuru olan hayvan) haline gelmesine niyetlenmeksizin yapılmalıdır. Ve eğer hayvan yine de *baal mum* haline gelirse – hayvan artık kutsal olma özelliğini kaybeder ve *korban* olarak kullanılmaz.

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

İsrail Devleti'nin ilk Sefaradi baş hahamıdır (“*Rișon Letsiyon*”). Yeruslayim’de doğmuş ve şehirdeki *yeşivalarda* öğrenim görmüştür.

Başlarda “Hahambaşı”, yani Yafo’daki Sefaradi cemaatinin hahamı olarak atanmıştır. Daha sonraları Selanik cemaatinin hahamı olarak görev yapmıştır. Bir süre geçtikten sonra ülkeye geri dönmüş ve önce Tel Aviv-Yafo şehrinin, daha sonra da tüm Erets-Yisrael’in Sefaradi baş hahamı olarak tayin edilmiştir. İsrail Devleti’nin kurulmasının ardından, ilk “*Rișon Letsiyon*” olarak atanmış ve Aşkenaz baş haham Rav Herzog’un

yanında hahambaşılıktaki görev yapmıştır.

Rav Uziel, bulunduğu tüm görevlerde, doğu kökenli Yahudilerin konumlarını ve eğitimlerini iyileştirmek için büyük gayretler göstermiştir. Birçok dilde uzmandı ve farklı gelenekler hakkında bilgiliydi. Bu nitelikleri onun, dünya liderleriyle iyi ilişkiler kurmasına yardımcı olmuştu.

Rav Uziel *alaha* alanında birçok eser vermiştir. Bunlar arasında “*Mișpete Uziel*” adlı soru-cevap eseri, “*Egyone Uziel*”, “*Derașot Uziel*” ve başka birçok kitap vardır.

**Rabi Ben
Tsiyon Meir
Hay Uziel**
(5640-5713)
(1880-1953)

Kuzunun Kulağına İncir

Yaprak

34

Bir *Behor Beema Teora*'yı (bkz. sayfa 107) Bet-Amikdaş'a getirip *korban* olarak işlemlerini gerçekleştirmek gerektiğini artık biliyoruz. Bet-Amikdaş'ın olmadığı dönemlerde, *behor* bir hayvandan yararlanmak yasaktır. Bu ancak, hayvanın bedeninde *korban* olmasını engelleyecek bir kusur çıktığı takdirde mümkündür. O zaman hayvan bir Koen'e verilir ve Koen de hayvanı kesip etini yeme yetkisine sahiptir.

Hahamlarımızın koydukları bir kanuna göre, eğer bir kişi *behor* bir hayvanda bedensel bir kusura kasıtlı olarak neden olursa, ceza olarak bu kişinin o hayvandan yararlanması yasak olur. Ama eğer hayvanda kendiliğinden başka bir bedensel kusur daha çıkarsa, o zaman ondan faydalanılabilir. Örneğin: Bir adam, kuzunun kulağına bir incir yapıştırır. Amacı, bir köpeğin o inciri yeme isteğiyle kuzunun kulağını da ısırması ve böylece onu *baal mum* (kusurlu) hale getirmesidir. İşte, hayvanda bunun dışında başka bir kusur oluşmadığı takdirde, sadece bu kusur, ondan faydalanabilmeyi serbest kılmaz.

Kural böyledir: *Behor* bir hayvanın bedeninde hayvanın sahibinin niyetlenmesi sonucunda oluşan bir kusur, Hahamlarımızın koydukları kurala dâhildir. Ve hayvanın sahibinin niyetlenmediği bir kusur söz konusu olursa, bu kusur Hahamlarımızın koydukları kurala dâhil değildir.

Sıradaki yazımızda bununla bağlantılı ilginç bir olayı öğreneceğiz.

Nes Tsiyona (devam)

İsrail Devleti'nin kuruluşundan önce, kasaba, ülkedeki Yahudi yerleşiminin taçlandırılmamış merkezi olarak kabul ediliyordu. Kasabanın karakteristik niteliği olan serbesti ve özel girişim sebebiyle, bağımsız yerleşim hayallerini gerçekleştirme idealine sahip entelektüeller buraya gelmeye başladı. Kasaba, Theodor

Hertsel'in ziyaretine ve onu günlüğünde anmasına nail oldu. Hertsel günlüğünde, yardımına başvurmamayı tercih etmiş olan bu kasabanın kendine has idaresini anlatmaktadır.

1912 yılında kasabada otuz kadar aile yaşamaktaydı. Kasabanın başında ise Hayim Teper bulunuyordu.

Harita
Üzerinde

Devamı
133'te

Memur, Mızrak ve Kuzu

Yaprak

35

Mişna bir olay anlatmaktadır.

Bir keresinde, kralın görevlisi olan yabancı bir memur, yünü uzamış ve hiçbir zaman kırılmamış bir kuzu görmüştü. Memur “Neden bunca yıldır bu kuzunun yünü kırılmıyorsunuz?” diye sordu. “Bu kuzu bir *behor*” diye açıkladılar ona. “Ve Bet-Amikdaş yıkılmış olduğundan onu *korban* olarak getirmemiz mümkün değil. Ayrıca bedeninde

bir kusur olmadığı sürece ondan yararlanmamız da yasak.” Memur bunları duyunca, eline bir mızrak aldı ve *behor* kuzunun kulağında bir kusur oluşturdu.

Hahamlar, “Şimdi bu kuzudan yararlanmak serbesttir” dediler.

Memur bunu görünce, Yahudilere iyilik etmek istedi ve bedensel kusuru olmayan başka *behor* hayvanlarda da kusurlar oluşturmaya başladı.

Hahamlar, “Bu *behor*lardan yararlanmak yasaktır” dediler.

Arada ne fark vardır? Çünkü ilk olayda, yabancı memur, hayvanın sahibinin hayvanda kusura yol açmasından memnun olup olmadığını bilmiyordu. Bu nedenle sanki memuru hayvanda bir kusur oluşturmaya için hayvanın sahibi göndermiş gibi kabul edilmez; *behor* hayvandaki kusur kendiliğinden meydana gelmiş sayılır. Ama diğer *behor* hayvanlarda, memur, Yahudi hayvan sahiplerinin bu kusur oluşturma hareketinden memnun olduklarını artık biliyordu. Bu yüzden şimdi sanki bu kusur Yahudi sahibin niyetlenmesi sonucunda yapılmış gibi sayılır ve bu yüzden yasaktır.

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Yeruşalayim hahamlarındandır. Rav Kuk'un “*talmid muvak*”ı ve yakınıdır. Soyadı, “*Hiya roş legole Polin*” (Polonya sürgünlerinin başı Hiya) sözcüklerinin baş harflerinden oluşur ve aile büyüklerinden biri olan Polonyalı Rav Hiya'dan gelir.

Rav Harlap, Yeruşalayim'deki “*Şaare Hesed*” mahallesinin hahamı ve “*Bet Zevul*” *yeşivasının* başkanı, daha sonraları da “*Merkaz Arav*” *yeşivasının* başkanı olarak görev yapmıştır. Tora'nın açık ve gizli alanlarında, düşünce ve felsefede verimli bir yazardı.

Rav Harlap, Rav Kuk'la ilk kez bir Şavuot bayramında Yafo'da karşılaşmıştı. O aşamada Rav Kuk'un Erets-Yisrael'e çıkmasının üzerinden yalnızca sayılı gün

geçmişti. Rav Harlap, Rav Kuk'a hayran kaldı ve o zamandan itibaren öğrencisi olarak ona sıkı sıkıya bağlandı. Rav Kuk ve başka hahamlarla birlikte, yeni Yahudi yerleşimlerinde Tora ve Yahudilik bilincini kuvvetlendirmek amacıyla “*Masa Amoşavot*” (“*moşava*” adı verilen kasabalara yapılan gezi) olarak bilinen geziye çıktı.

Rav Kuk'un vefatının ardından Rav Harlap, “*Merkaz Arav*” *yeşivasının* başkanı olarak onun yerine geçti. Düşünce yazılarında, Erets-Yisrael'in, Yisrael halkının ve ülkeyi bayındır hale getirme *mitsvasının* kutsiyeti üzerinde çokça durmuştur.

**Rabi
Yaakov
Moşe
Harlap**
(5642-5711)
(1882-1951)

Açığa Çıkan Düzenbaz

Yaprak

36

Gemara, Yisrael büyüklerinden birinin, *Amora* Rafram'ın başından geçen bir olayı anlatmaktadır.

Rafram'ın ineği ilk doğumunda erkek bir yavru doğurmuş ve Rafram bu *behor* buzağıyı bir Koen'e vermişti. Buzağının bedeninde herhangi bir kusur yoktu, dolayısıyla böyle bir bedensel kusur oluşana kadar Koen'in ondan faydalanması yasaktı. O Koen bir ihlalde bulundu: Bunu yapmak yasak olmasına rağmen buzağıda bir kusur oluşturdu ve ardından bizzat Rafram'a başvurarak ona "Bu buzağıyı bana verdiklerinde bedeninde bir kusur vardı. Sayın hahamın bunun gerçekten de hayvanı *korban* olmaktan alıkoyacak bir kusur olduğunu ve hayvanı kesebileceğimi onaylamasına ihtiyacım var" dedi.

Acaba o Koen, Rafram'ın onu tanıyarak "Arsız adam! Bu *behor* hayvanı sana hiçbir kusuru yokken vermiştim!" diyeceğinden nasıl olup da endişe etmemişti? Etmemişti, çünkü o gün Rafram gözünden rahatsızdı ve o Koen de Rafram'ın bu nedenle kendisini tanımayacağından emindi.

Ne var ki, Rafram adamdan şüphelenmişti. Karşısında duran Koen'e dikkatle bakmak için, rahatsızlanan gözünü zorla açtı ve hemen ona cevap verdi: "Sana bu *behoru* ben vermemiş miydim?! Bu kusuru onda sen meydana getirdin! Bu nedenle hayvanda kendiliğinden başka bir kusur oluşana kadar onu yemen yasak!"

Şehirde İlanlar

Yaprak

37

Şehrin her tarafına büyük ilanlar asılmıştı:

"Önemli duyuru! Falanca dükkândan satın alınan tüm etler *terefadır*!"

Şehir çalkalanmaya başlamıştı. Anlaşılan, başka şehirden gelmiş bir düzenbaz, Tora ve *mitsvalara* riayet eden biri kılığına girmiş, et satmak için bir dükkân açmış ve burada *terefa* etler satmaya başlamıştı!

"Şimdi ona bir Tora davası açalım; paramızı iade etsin!" dedi alıcılardan biri arkadaşına. Arkadaşı ona "Eti yediysen hangi parayı talep edeceksin ki?" diye cevap verdi. "Ben, satın aldığım eti henüz kullanmadım. Bu sayede eti ona iade edip paramı geri isteyebilirim. Çünkü burada bir *mikah taut* (hatalı bir alım işlemi) var. Ama sen eti çoktan yediğine göre, ona geri verecek neyin var?"

Bu yaprakta öğrenilen *mişnada*, buna rağmen satıcının zavallı alıcıya da, et artık var olmamasına rağmen, çoktan yemiş olduğu etin parasını iade etmekle yükümlü olduğu söylenmektedir. Bunun nedenine dair açıklamalardan birine göre, Hahamlarımız, satıcıyı, insanları yanıltarak yasak yiyecekler yemelerine sebep olduğu için cezalandırmışlardır.

MASEHET BEHOROT
PEREK 6:
AL ELU MUMİN

Talmid Hahamların Onuru

Yaprak

38

Sıradaki olaydan *talmid hahamların* onuru hakkında bilgi alacağız.

Raba bar bar Hana şöyle demiştir: “Rabi Yohanan ben Elazar bana şunları anlattı: Benim mahallemde, ihtiyar bir Yahudi yaşıyor. Adı Rabi Şimon ben Yose ben Lakonya. Ve ona olan saygım nedeniyle hayatım boyunca onun oturduğu yerin önünden geçmemiştim; çünkü o, neslin büyüğüdü! Bir keresinde farkında olmadan oradan geçtim ve beni gördüğü zaman ‘Otur oğlum, otur’ dedi bana. Yanında *behor* bir buzağı vardı. Buzağının gözünde bir hastalık vardı ve Rabi Şimon ben Yose ben Lakonya bana şöyle dedi: ‘Mişna’da tespit edilmiş bir *alahaya* göre, eğer *behor* bir hayvanın gözünde belirli bir hastalık varsa, bu hayvan bir “*baal mum*”dur (kusurludur) ve kusursuz olmadığı için *korban* olmaya uygun değildir. Şurada duran *behora* bir bak bakalım gözlerinde bu hastalık var mı?’”

Rabi Yohanan ben Elazar’ın kendisi de bir *Amora*’ydı ve buna rağmen, neslin büyüğüne o kadar saygısı vardı ki, onun oturduğu yerin önünden bile geçmiyordu!

Özel Tıbbi Tedavi

Yaprak

39

Bu yazımızda son derece dikkate değer bir tıbbi tedaviye nail olan bir hayvan hakkında bilgi alacağız. *Korban* olarak adanmış ve gözlerinden durmaksızın gözyaşı akan bir hayvanın *baal mum* (kusurlu) olduğuna hükmedilir; ama bu sadece, hayvanı iyileştirmeye çalışmışlar ve başarılı olamamışlarsa doğrudur. Yine de eğer hayvanı tedavi etmeye çalışmışlar ve başarılı olamamışlarsa bile, onun *baal mum* olduğu henüz kesin olarak söylenemez, çünkü belki de hayvan uygun tedaviyi görmemiştir.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Berlin’deki *Bet Midraş LeRabanim* (hahamlık okulu) kurumunun başkanı ve “*Seride Eş*” adlı soru-cevap eserinin yazarıdır. Mir ve Slobodka yeşivalarında öğrenim görmüş ve buralarda öğrenilen *musar* (etik) öğretilerinden çok etkilenmiştir. Berlin’deki Rabi Azriel Hildesheimer’in adıyla anılan *Bet Midraş LeRabanim*’in başına getirilmiş ve bu görevi *bet midraşın* Kristal Gece’yle birlikte kapatılmasına kadar sürdürmüştür. Holokost sırasında Rav Weinberg bir çalışma kampına gönderilmiş ve hayatta kalmayı başarmıştır. Daha sonra İsviçre’ye geçmiş ve orada vefat etmiştir.

Rav Weinberg, genel kültür ve bilim alanında geniş bilgiye sahipti ve zamanının kültürü hakkında uzmanlık sahibiydi. *Raşar Hirş*’in (bkz. sayfa 62) “*Tora İm Dereh Erets*” (dünyevi meşgaleler eşliğinde Tora) akımını takip etmiş ve buna uygun olarak bilimsel araştırmaları Tora öğrenimiyle birleştirmiştir.

Neslinin mensuplarının önceki nesildekilere göre düşük manevi düzeyde olmaları sebebiyle, “*Seride Eş*” adlı eserindeki *alaha* kararlarında birçok kez geçici olarak daha kolay ve müsamahakâr uygulamayı öngörmüştür.

**Rabi Yehiel
Yaakov
Weinberg**
(5644-5726)
(1884-1966)

Bu nedenle hayvanın bir *baal mum* olarak kesinleşmesi, sadece aşağıdaki işlemler yapılmış ve sonuç alınamamışsa mümkündür:

Hayvana Adar ayının başından Nisan ayının ortasına kadar taze otlar yedirilir. Ardından, Elul ayından Tişri ayının ortasına kadar kuru otlar yedirilir. Hayvanın bu otlardan, her gün ilk öğüne başlamadan ve kendisine bir şey içirilmeden önce bir *gerogeret* (kuru incir) kadar yemesi gerekir... Hayvana bunlar, çayırdarken, serbest ve geniş bir ortamda yedirilmelidir... Ayrıca o sırada kendisini iyi hissetmesi için yalnız olmamalı, yanında bir hayvan daha olmalıdır... İşte, hayvanın kalıcı bir bedensel kusuru olduğuna sadece, kendisi için tüm bu işlemler yapılmış ve yine de iyileşmemişse hükmedilir.

Ar A-Bayit'te Şuşan A-Bira

Yaprak

40

Gemara'da, “Şuşan A-Bira'da bulunan iki *ama*”dan bahsedilmektedir. Büyük olasılıkla burada, kötü yürekli Ahaşveroş'un oturduğu Pers başkenti Şuşan şehriden bahsedildiğini düşünüyorsunuzdur. Ancak burada *Gemara*, Bet-Amikdaş'ın doğu kapısında bulunan ve “Şuşan A-Bira” (“Şuşan Kalesi” veya “Başkent Şuşan”) olarak adlandırılan bir balkondan bahsedilmektedir.

Bet-Amikdaş'ın doğu kapısında, uzunluk ölçmeye yarayan iki çubuk bulundurulurdu. Bunların her biri, neredeyse bir *ama* (yaklaşık yarım metre) uzunluğundaydı, ancak uzunlukları arasında ufak farklar vardı. Çubuklardan biri, Moşe Rabenu zamanındaki *ama* ölçüsünden yarım parmak daha uzundu. Diğeri de ilk çubuktan yarım parmak, dolayısıyla Moşe'nin *amasından* bir parmak daha uzundu.

Acaba neden böyle yapmışlardı?

Bet-Amikdaş'ta çeşitli işlerin yapılabilmesi için ustalar çağrıldığı zaman onlarla, örneğin, şöyle bir anlaşma yaparlardı: “Altı *ama* uzunluğunda bir duvar inşa etmeniz gerekiyor ve *ama* başına şu kadar ücret alacaksınız.” Burada kastedilen, Moşe Rabenu zamanındaki *ama* ölçüsüydü. Ancak altı *amay*ı tamı tamına ölçmek zordur. Ya altı *amadan* bir santimetre kısa bir duvar inşa ederlerse? Bu durumda, ustaların o eksik bir santimetre için alacakları para, *Ekdeş* (Bet-Amikdaş'ın hazinesi) paralarını yetkisiz olarak kullanmak anlamına gelecektir ki bu ciddi bir yasaktır! Bu nedenle, ustalar duvar örerkirken, ölçüyü Moşe'nin *amasından* bir parmak daha uzun olan büyük çubuğa göre belirlerlerdi. Böylece eksik iş yapıp *Ekdeş*'e ait parayı kullanma yasağını çiğneme endişeleri olmazdı. [Kısa çubuk ise hammadde olarak altın ve gümüşten yararlandıkları işlerde yapılan ölçümler için kullanılırdı.]

Nes Tsiyona (devam)

Kasabanın sakinleri kendi paralarıyla, özel bir sinagog inşa ettiler. Burada yüzlerce kişi dua edebilecek, büyüklüğü ve güzelliği ile istisnai niteliğe sahip olan bina, nesiller boyunca bir dua evi olarak kullanılabilecekti. Sinagog kasabanın savunmasında da rol almış ve bir kısmı gizli bir silah deposu haline getirilmiştir.

1898 yılında, şair Noah Rosenblum ünlü “*Seu Tsiyona Nes Vadege*l” şarkısının sözlerini yazmış, burada “*Nes Tsiyona*” sözcük çiftine de yer vermiştir: “*Seu Tsiyona Nes Vadege*l, *Degel Mahane Yeuda. Al Na Yavo Moreh Banu Mipene Herev Yona. Nikah Lanu Ma Şelanu, Nisa Nes Tsiyona*”

Harita
Üzerinde

SON

Baba! Onu Neden Kesmiyorlar?

Yaprak

41

Galil'deki küçük bir köyde sevimli bir çocuk, evinin avlusunda koşuşturmaktaydı. Ana giriş kapısının yanında üç eşeğin koşulu olduğu bir araba duruyordu. Yolculuk Yerusalayim'eydi! İki hafta sonra Pesah bayramı başlayacaktı ve aile, gerek *Pesah-korbanı* olarak adadığı hayvanı, gerekse de yıl boyunca çeşitli *korbanlar* olarak adanmış olduğu başka hayvanları yanında götürüyordu.

Aniden çocuk, yıl içinde *korban* olarak adanmış olan bir kuzunun ağılda kaldığını ve arabaya yüklenmediğini fark etti. “Baba! Kuzuyu unuttular. Onu özellikle mi almıyoruz yanımıza?”

- Evet, sevgili oğlum. Kuzu kötü kokular yaymaya başladı ve Bet-Amikdaş'ta yalnızca her yönden kusursuz olan hayvanlar *korban* olarak kullanılabilir.
- Öyleyse neden bu kuzu için *pidyon* yapıp onu kendimiz için kesmiyoruz? Benim bildiğim, bedensel kusuru olan *korbanlar* için *pidyon* yapılır (bkz. sayfa 115).
- Güzel bir soru sordun oğlum. *Korban* olarak adanmış bir hayvan için, sadece bedeninde kendisini *korban* olmaktan alıkoyacak kalıcı bir kusuru olduğu zaman *pidyon* yapılabilir. Bizim kuzumuz *korban* olma uygunluğunu kaybetmiş değil. Sadece biz onu *korban* olarak getirmekten kaçınıyoruz, çünkü bu durumdaki bir hayvanı Mübarek Tanrı'ya *korban* olarak getirmek uygun değil. Bu nedenle bedeninde kalıcı bir kusur ortaya çıkana kadar bekleyecek ve o zaman dediğin gibi *pidyon* yapacağız.

Rabi İlay

Yaprak

42

Gemara Rabi İlay'ın ismiyle bir *alaha* aktarmaktadır ve biz de bu fırsatı, bu *Tanna* hakkında bilgi almak için kullanacağız.

Rabi İlay, üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamış bir *Tanna*'ydı. Rabi Eliezer ben Urkenos ve Raban Gamliel DeYavne'nin öğrencisiydi. Rabi İlay ünlü “İnsanı üç şeyiyle tanımak mümkündür: *koso*, *kiso* ve *kaaso* (kadehi, cebi ve öfkesi)” sözünü söyleyen kişidir. İnsan, kişiliğini, içki içerken ne kadar ölçülü olduğuna, ne kadar cömert olduğuna ve öfkesini nasıl kontrol ettiğine göre açığa vurur.

Rabi İlay, evlatlarından büyük huzur görmüştür. İki oğlu, Rabi Yeuda bar İlay ve Rabi Yohanan bar İlay da birer *Tanna*'ydı. Ayrıca *Tanna* olan bir torunu da olmuştu: Rabi Yose BeRabi Yeuda.

Masehet Nedarim'de (yaprak 49b) oğlu Rabi Yeuda'nın şarap konusunda nasıl hassas bir bünyeye sahip olduğu anlatılmaktadır. Rabi Yeuda *seder* gecesinde dört kadeh şarap içer ve bu nedenle Pesah bayramından Şavuot bayramına kadar baş ağrısı çekerdi. Ama bu hassasiyetine rağmen dört kadeh şarap içme *mitsvasından* geri kalmazdı.

MASEHET BEHOROT
PEREK 7:
MUMİN ELU

Yüz Kırk Bedensel Kusur Türü!

Yaprak

43

Bu yaprakta altıncı *perek* son bulmakta ve “*Mumin Elu*” başlığını taşıyan yedinci *perek* başlamaktadır.

Yedinci *perek*, Koenler’deki bedensel kusurları ele alır. Kutsal Tora’mız, bedensel kusuru olan bir Koen’in Bet-Amikdaş’ta görev yapamayacağını söylemektedir.

Birbirinden farklı, çok sayıda bedensel kusur türü vardır. Bir Koen’de bunlardan biri ortaya çıkarsa, bu Koen Bet-Amikdaş’ta görev için uygun değildir. Daha önce de gördüğümüz gibi, bir hayvanın *korban* olarak *Mizbeah*’a çıkarılmasını engelleyen bedensel kusurlar da vardır; ama Koenleri göreve uygun olmaktan alıkoyan bedensel kusurların sayısı hayvanlardakilerden daha çoktur. Bir hayvan, elli farklı bedensel kusur nedeniyle *korban* olarak uygunluğunu yitirebilir. Buna karşılık bir Koen’i Bet-Amikdaş’ta görev yapmaktan men edebilecek tam yüz kırk bedensel kusur vardır!

Rambam (*Ilhot Biat A-Mikdaş*, *perek* 6), *Lişkat Agazit*’teki (Bet-Amikdaş’ta Büyük *Sanedrin*’in oturduğu salon) *bet dine* mensup yargıçların başlıca görevlerinin, Koenleri bu bedensel kusurlara karşı kontrol etmek, onların Aaron’a kadar geri giden bir soya mensup ve böylece geçerli birer Koen olduklarından emin olmak olduğunu yazar.

Kfar Tavor

Tavor’dan, Tanah’ta, kadın peygamber Devora ile komutan Barak’ın, Sisera’ya karşı giriştikleri ünlü savaş bağlamında bahsedilmektedir:

“[Devora, haber] gönderip Kedeş Naftali’den Barak ben Avinoam’ı çağırdı ve ona “İşte,” dedi, “Yisrael’in Tanrısı A-Şem [şöyle] emretti: ‘Git, [halkı] Tavor

Dağı’nda [toplanmaya] ikna et ve yanına Naftali-oğullarıyla Zevulun-oğullarından on bin adam al. [Ben de] Yavin’in ordu kumandanı Sisera’yı, [savaş] arabalarını ve güruhunu sana, Kişon Irmağı’na [doğru] çekecek ve onu eline vereceğim’... Barak ben Avinoam’ın Tavor Dağı’na çıktığını Sisera’ya anlattılar” (Şofetim 4).

**Harita
Üzerinde**

Devamı
137’de

Talmid Hahamların Nezaketi

Yaprak

44

Kutsal Tora'mız insanın ruhuna incelik katar ve kişinin daha kibar olmasını, asil ve yüksek karakter nitelikleri kazanmasını sağlar.

Bu yaprakta, Rabi Hiya bar Aba'nın oğlu Rabi Aba'nın *talmid hahamlar* hakkındaki bir sözünü öğreniyoruz: "Başkalarının önünde su içilmez."

Raşi bunu şöyle açıklar: *Talmid hahamların* tarzı, yiyip içerken kibar davranmak, göze çarpan davranışlardan kaçınmak şeklindedir. "*Eliya Raba*" kitabının yazarı, burada öğün dışında yapılan bir içme eyleminden bahsedildiğini belirtir (*Orah Hayim, siman* 170). Çünkü *tseniut* (gizlilik, göze çarpmaktan kaçınma) niteliği, başkalarının dikkatini çekmeyecek şekilde davranmayı gerektirir ve nezaket de, o sırada herhangi bir şey içmeyen çok sayıda kişinin bulunduğu bir ortamda bir şey içmemeyi gerektirir.

Baale A-Tosafot'un ("*Veen şotim mayim*" konu başlığı) açıklamasına göre, burada kişinin içmekten tamamen kaçınması gerektiği kastediliyor değildir. Daha ziyade kişi, yüzü diğer insanlara dönük haldeyken içmemeli, bunun yerine sırtını onlara dönerek, onların görmeyeceği şekilde içmelidir.

İki "Sol" El

Yaprak

45

Solak bir Koen, Bet-Amikdaş'ta görev yapma konusunda *pasuldur* (geçersiz). Raşi'ye göre bunun sebebi, Bet-Amikdaş'taki görevleri sağ elle yapma gereğidir ve solak bir kişi, sanki sağ elinden yoksun gibidir.

Bu yaprakta öğrenilen *mişnada*, Hahamlarla Rabi [Yeuda A-Nasi] arasındaki ilginç bir görüş ayrılığı aktarılmaktadır. Görüş ayrılığının konusu, her şeyi iki eliyle yapabilen bir kişinin durumudur. Bu kişi hem sağ eliyle hem de sol eliyle yazı yazabilmekte ve diğer herhangi bir işi de istediği herhangi bir elini kullanarak yapabilmektedir. Rabi'ye göre, böyle bir Koen de Bet-Amikdaş'ta görev yapma konusunda *pasuldur*. Hahamlar ise aksi görüştedir ve bu Koen'in Bet-Amikdaş'ta görev yapabileceklerini söylemektedir.

Acaba bu görüş ayrılığının ardındaki sebep nedir?

Rabi'ye göre böyle bir kişi, iki tane "sol" ele sahip gibidir. Ne var ki, çaresizlik nedeniyle, her iki koluna da iş yapmayı öğretmiştir. Yine de bu onu normal solak birinden daha becerikli kılmakta değildir. Buna karşılık Hahamlar bu kişinin, *A-Şem*'in kendisine iki tane "sağ" el vermesine nail olduğu ve bu nedenle onu görevden men etmek için bir sebep olmadığı görüşündedirler.

MASEHET BEHOROT
PEREK 8:
YEŞ BEHOR

Kullanılmaları Yasak Olan Behorlar

Yaprak

46

Bu yaprakta “Yeş Behor” başlığını taşıyan sekizinci *perek* başlamaktadır. Bu *perek* esas olarak *pidyon aben alahalarıyla* ilgilenmektedir.

Pereke başlamamız vesilesiyle, oldukça çarpıcı bir bilgiyi öğreneceğiz: Bir görüşe göre, Mısır’dan çıkan nesle mensup Yisrael *behor*larını kullanmak yasaktır! Neden ve ne kadar süreyle?

Bene-Yisrael Mısır’dan çıktıkları zaman, Kutsal ve Mübarek Tanrı, Moşe’ye “*Bütün behorları Bana vakfet*” (Şemot 13:2) talimatını vermişti. Buna göre bütün *behor*lar kutsal olacaktı. Tora’yı açıklayan otoritelerden Sforno’nın yazdığına göre, eğer A-Şem Moşe’ye derhal *behor*lar için *pidyon* yapmasını emretmiş olmasaydı, *behor*ların, sahip oldukları kutsiyet nedeniyle, kutsiyet dışı işlerde çalışmaları yasak olacaktı.

O zamandan günümüze kadar *behor*ların durumu farklıdır. *Behor*lar artık o zaman olduğu gibi kutsal değildir. Ama yine de *behor* oğul için, bir Koen’e beş *sela* vererek “*pidyon aben*” yapma *mitsvası* vardır (bkz. sayfa 107).

Bebeğini Koen’in Yanında Bırakmak İsteyen Baba

Yaprak

47

Melamed Rabi Şimşon – evet, onu unutmadık – sınıfa girerek şöyle dedi: “Bugün size soru sormayacağım. Bunun yerine size *pidyon aben mitsvası*yla ilgili bazı önemli bilgileri öğreteceğim.

Pidyon aben yapıldığı sırada Koen, babaya “Hangisini daha çok istiyorsun?” diye sorar. “*Behor* oğlunu mu, yoksa beş *selayı* mı?” Baba da “Oğlumu istiyorum” diye cevap verir ve *pidyon* olarak Koen’e beş *selayı* verir.

Rabi Şimşon devam etti: “Peki, ya baba, Koen’e, parayı tercih ettiğini söylerse ne olur? Acaba Koen, çocuğu kendisine mi alır? Tabii ki hayır! Ama Rambam (*Sefer A-Mitsvot, mitsva* 80), bu diyalogun yine de gerçekleşmesi gerektiğini belirtir. Çünkü Tora’nın emri, *pidyon* işleminin, *behor* oğlun normal şartlarda kutsal olup Tanrı’ya vakfedilmesi gerektiğini ve *pidyon* işleminin de bunun alternatifi olarak yapıldığını açıkça ortaya koyacak şekilde yapılması yönündedir.

“Şunu bilin ki”, dedi Rabi Şimşon parmağıyla sınıftaki *behor* öğrencilere işaret ederek, “Rabenu Behaye (Şemot 34:20 açıklamaları), bir *behorun*, bu unvanının önemi nedeniyle, Tora öğrenimi ve Tanrı korkusu alanlarında özel bir çaba göstermesi gerektiğini yazar.”

Kfar Tavor (devam)

Kfar Tavor, Aşağı Galil bölgesinin doğu kesimindeki Tavor Dağı’nın eteklerinde kurulu bir kasabadır. Bu kasaba, ülkeyi bayındır hale getirmek ve ürünleriyle geçinmek amacıyla, Erets-Yisrael’e ilk *aliya* dalgasıyla gelmiş olan yirmi sekiz çiftçi aile tarafından, Baron

Rotschild’in yardımıyla ve Yaka birliğiyle işbirliği içinde 1901 yılında kurulmuştur. Dönemin idealist liderlerinden Menahem Uşişkin burayı ziyaret etmiş ve isminin, ilk verildiğindeki hali olan “Mesha”dan, günümüzdeki ismine dönüştürülmesini önermiştir.

Harita
Üzerinde

Devamı
139’da

Mazal Tov!

Yaprak

48

“Mazal tov! Mazal tov!” Büyükanne ve büyükbabanın evinden sevinçli sesler geliyordu. İleri bir yaşta dünyaya getirdikleri ve bir yıl önce evlenmiş olan en küçük oğulları biraz önce telefon etmiş ve onlara ikizleri olduğunu bildirmişti! Her zaman uyanık ve zeki olan büyükanne hemen “Şimdi, *beezrat A-Şem*, iki tane *berit mila* ve ikizlerden *behor* olanı için bir de *pidyon aben* törenimiz olacak” dedi.

O sırada evde olan torunlardan biri, Moşe, büyükannesine sordu: “Neden sadece bir tane *pidyon aben*? İkiz bebekler doğmadı mı?” Ve büyükannesi açıkladı: “İkizlerden sadece bir tanesi *behor*; yani ilk doğan. *Pidyon aben* sadece onun için yapılır.”

Otuz gün sonra *pidyon aben* töreni gerçekleştirildi ve heyecanlı baba iki *beraha* söyledi:

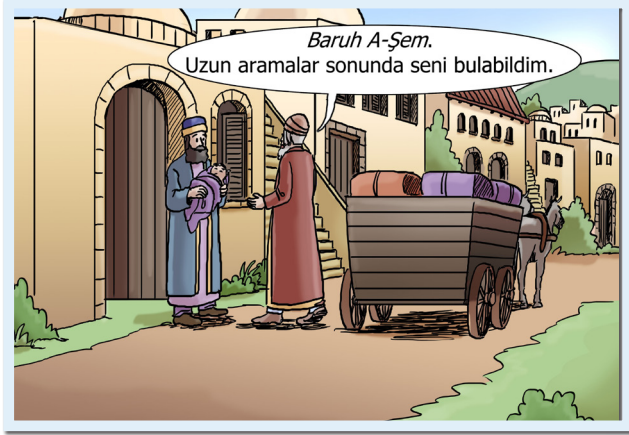
“*Baruh Ata, AD... E-loenu Meleh Aolam, Aşer Kideşanu Bemitsvotav, Vetsivanu, Al Pidyon Aben* – Bizi emirleriyle kutsayan ve bize *pidyon aben* emrini veren Evrenin Kralı, Sen, Tanrı’mız, Mübareksin” Ve bir de *şeeheyanu berahası* (bkz. I. Kitap, sayfa 42).

Erken Yapılan *Pidyon Aben*

Yaprak

49

Uzak bir köyde yaşayan bir Yahudi, *behor* oğlu doğduğu için çok sevinçliydi. Yaşadığı köyde Koen yoktu. Bu nedenle, bir Koen’e vereceği beş *sela* karşısında *behor* oğlu için *pidyon aben* yapmak üzere büyük şehre gitmeye karar verdi. Mutlu baba şehre geldi, nerede *talmid haham* bir Koen olduğunu öğrendi, oğlunun *pidyonu* için ona beş *sela* verdi ve evine geri döndü.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Macaristan’da yaşamış bir hahamdır. “*Mişne Sahir*” adlı soru-cevap eserinin ve “*Em Abanim Semeha*” kitabının yazarıdır. Pressburg *yeşivasında* öğrenim görmüş ve Pistyan (Piešťany, Slovakia) kasabasında *rav* ve *av bet din* görevlerinde bulunmuştur. Holokost patlak verene kadar, Macaristan’daki çoğu haham gibi Rav Tayhtel de Siyonizm’in sert bir muhalifiydi. Holokost sırasında bu konu üzerinde tekrar düşünmeye ve Tora edebiyatında bununla ilgili olabilecek konuları incelemeye başladı. Sonunda

fikrini değiştirdi ve Erets-Yisrael’e göçün ateşli bir savunucusu haline gelerek, buranın, dindar olmayan Yahudilerle işbirliği yapmak da dâhil olmak üzere, bayındır hale getirilmesi için, yapılan faaliyetlere destek verdi. Rav Tayhtel’in bu yeni dünya görüşü, Holokost sırasında yazmış olduğu “*Em Abanim Semeha*” adlı kitabında yayınlanmıştır.

Rav Tayhtel Holokost sırasında katledilmiş ve kitabı, önemli bir düşünce ve fikir eseri haline gelmiştir.

**Rabi
Yisahar
Tayhtel**
(5645-5705)
(1885-1945)

Yaklaşık bir ay sonra, bu babanın evinin girişinde bir araba durdu ve oğlu için *pidyon* yapmış olan Koen arabadan indi. Koen, babaya “Sevgili dostum!” dedi. “*Baruh A-Şem*, uzun aramalardan sonra seni bulabildim. *Pidyon* yaptığımız sırada sana bebeğin otuz gününü doldurup doldurmadığını sormayı unutmuştum; çünkü *pidyon aben*, yalnızca otuz gün dolduktan sonra yapılabilir.”

“Hayır, henüz otuz günlük değildi” diye cevap verdi baba. “O sırada yalnız iki haftalıktı. *Pidyonun* yalnızca otuz günden sonra yapılabileceğini bilmiyordum!”

Acaba böyle bir durumda *alaha* nedir? *Pidyonun* geçerli olabilmesi sadece eğer baba, *pidyon* işleminin otuzuncu günde yürürlüğe girmesini istediğini Koen’e en baştan söylediyse ve verdiği para otuz gün dolduğunda Koen’in elinde kaldıysa mümkündür. Ama eğer para otuzuncu gün gelmeden önce harcandıysa, *pidyon* işleminin geçerli olup olmadığı konusunda *Amoralar* arasında bir görüş ayrılığı vardır.

Boyundaki Gümüş Levha

Yaprak

50

Bundan uzun yıllar önce kutsal şehir Yerusalayim’de, boynuna gümüş bir levha takan bir çocuk vardı. Bu levhanın üzerinde, çocuğun *behor* olduğu, ama babası tarafından *pidyon aben* yapılmadığı ve bu nedenle çocuğun, büyüdüğü zaman, bir Koen’in yanında kendisi için *pidyon* yapması gerektiği yazılıydı.

Bu şirin çocuk, babasını tanımaya nail olamamıştı. Babasının adı Hananya’ydı ve aynı şekilde, çocuk Avraam Avinu’nun antlaşmasına dâhil olduğu zaman (*berit mila*) ona da babasının ismini vermişlerdi: Hananya. Çocuğa gümüş levhayı boynuna takmasını, *Gaon* Rabi Şemuel Salant z.ts.l. söylemiş ve annesine, çocuğun, büyüüp kendisi için *pidyon* yapana kadar bu levhayı boynundan kesinlikle çıkarmamasını sıkı sıkı tembihlemişti. Bir baba, *behor* oğlu için *pidyon aben* yapmadığı takdirde yapılacak olan budur: *pidyon* işlemi için beklenir ve çocuk, büyüdüğü zaman bu işlemi kendisi için yapar.

Rabi Şemuel Salant, gümüş levhaya ayrıca, çocuğun, kendisine *pidyon* yapacak olan Koen’in, Bet-Amikdaş’ta görev yapacak olan Koen Gadol olmasını umduğunun yazılması talimatını da vermiştir.

Kfar Tavor (devam)

1905 yılında kasabanın okul müdürü Yosef Vitkin tarafından yayınlanan bir çağrı yazısı, ikinci *aliya* dalgasının etkenlerinden biri olmuştur. “Halkımız ve toprağımız uğruna” sloganıyla, sürgündeki Yahudileri, ülkedeki, açlık, hastalıklar ve kıtlık gibi çok sayıdaki zorluğa rağmen Erets-Yisrael’e gelmeye

ve burayı inşa etmeye davet etmiştir.

Ve gerçekten de, yerleşimciler, yakınlardaki diğer Yahudi yerleşimleriyle aralarında bağlantı sağlayacak yollardan yoksun bir halde, bir yandan doğanın yol açtığı zararlarla, diğer yandan su ve elektrik sıkıntısıyla boğuşmak durumundaydılar.

H a r i t a
Üzerinde

Devamı
141’de

Paranın Babaya İade Edilmesi

Yaprak

51

Bir keresinde bir *pidyon aben* töreni düzenlenmiş ve Koen, bebeğin ailesinin fakir ve maddi olanaklardan yoksun olduğunu fark etmişti. *Pidyondan* sonra gizlice bebeğin babasını çağırdı ve ona “Bana bu önemli *mitsvayı* kazandırdığınız için çok teşekkür ederim. Şimdi, bana vermiş olduğunuz gümüş paraları size geri veriyorum” dedi.

Acaba bu yapılabilir mi? Evet! Baba, Koen’e beş *sela* vermiştir. Bunun ardından Koen bu paraları canı nasıl isterse o şekilde kullanabilir. Bu nedenle onları armağan olarak bebeğin babasına verme yetkisine de sahiptir.

Gemara, kendisi de bir Koen olan Rabi Hanina’nın, her seferinde, *pidyon* için kendisine verilen paraları, *pidyon* töreni sona erdikten sonra babaya iade etmeyi âdet edindiğini anlatır. Bir keresinde Rabi Hanina sokakta yürürken, önünde bir Yahudi’nin, Rabi Hanina’nın dikkatini çekmeye çalıştığını fark etmişti. O Yahudi, oğlu için *pidyon aben* törenini Rabi Hanina’yla yapmıştı ve ona, verdiği parayı geri almayı beklediğini hatırlatmak istiyordu. Rabi Hanina ona “Senin oğlun *pidyonlu* değil!” dedi. Çünkü eğer bir baba, *pidyon aben* için verdiği parayı, onu kendisine iade etmelerine niyetlenerek vermişse, bu durumda *pidyon* işlemi yürürlüğe girmez!

Mezarlık Mirası

Yaprak

52

Evli bir kadın vefat ettiği zaman, onun mirasını kocası alır.

Bu yaprakta öğrenilen *mişnada*, Rabi Yohanan ben Beroka, karısından toprak miras alan bir kişinin, bu mirası karısının ailesine iade etmesi ve onların da, adamın bu kaybını, iade etmesi gereken mirasın karşılığı olan parayla tazmin etmeleri gerektiğini söylemektedir.

Bunun açıklaması nedir? Bir kişi miras aldığı anda bu miras ona aittir! Bir varisin, mirası geri vermesi nerede duyulmuştur? Ve eğer iade etmesi gerekiyorsa, neden kendisine bunun için ödeme yapılmaktadır?

Gemara burada, kocanın, karısından bir... mezarlık miras aldığı bir durumdan bahsedildiğini belirtmektedir. Hahamlarımız böyle bir durumda kocanın, mezarlığı karısının ailesine iade etmesine hükmetmişlerdir. Bu sayede bundan sonra vefat edecek olan aile mensupları da kendi atalarının yanına gömülebilecektir.

MASEHET BEHOROT
PEREK 9:
MA'SAR BEEMA

Dokunulmayan Sandık

Yaprak
53

Aşağıdaki olay, II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından kısa bir süre sonra meydana gelmişti.

Ribi Şimon ve ailesi, Erets-Yisrael'den sürgüne çıkanların kervanıyla birlikte, düşmanlar tarafından sürgüne götürülüyordu. Ribi Şimon'un, Betsalel adında küçük bir oğlu vardı.

"Baba, evden çıktığımız zaman bahçeye gömdüğün kahverengi sandıkta ne var?" diye sordu Betsalel.

"Meyve" dedi babası.

"Meyve mi?" diye sordu Betsalel hayretle. "Portakal bahçemizden mi?"

"Evet" diye cevap verdi Ribi Şimon keder içinde. "Bet-Amikdaş yıkılmadan iki gün önce, bahçemizden bir sandık portakal almış ve onu Bet-Amikdaş'a vakfetmiştim. Şimdi Bet-Amikdaş yıkıldığı için bu portakallarla yapabileceğimiz bir şey yok. *Alahaya* göre bu durumda meyveleri çürümeye bırakmak gerekir, çünkü herhangi bir kişinin onları kullanması yasaktır."

Kervan yoluna devam etti. Ribi Şimon ve oğlu Betsalel sessizce mırıldanıyorlardı: "Bet-Amikdaş yeniden inşa edilsin, hızla ve günümüzde..."

Kfar Tavor (devam)

Gizli bir örgüt, kasabayı güvenlik sorunlarına ve bitişikte yer alan Bedevi kabilesinin tarımsal hırsızlık eylemlerine karşı korumaya çalışıyordu, ama başarılı olamıyordu.

1909 yılında Kfar Tavor'da bir konferans düzenlendi. Bu konferansta, Bedevilerin saldırılarına karşı açıkça faaliyete geçilmesine karar verildi.

"A-Şomer" adlı örgütün kuruluşu ilan edildi. Bu örgüt, ülke çapında Yahudileri korumakla görevli olacak ve resmi bir İbrani askeri gücü için temel teşkil ederek savunma ve güvenliği sağlamakla meşgul olacaktı.

O zamandan itibaren, örgüt, tüm Yahudi yerleşimlerinde koruma işini üstlenmeye başladı.

Harita
Üzerinde

Devamı
143'te

Sürüler Arasındaki Mesafenin Ölçülmesi

Yaprak

54

Çiftçi Gedalya, elinde *Masehet Behorot Gemara*'sını tutar halde, otlak bölgesinin ortasında duruyor ve inekleri de etrafında sakın sakın otluyordu. Uzaktan eski bir traktörün motor gürültüsü duyulmaya başladı ve kısa bir süre sonra oğlu traktörden atlayarak "Ne oldu babal!" dedi ona. "Dün derste öğrendiğimiz konuda henüz anlamadığın bir nokta mı var?"

"Hayır, sevgili oğlum" diye cevap verdi Gedalya. "Bu sabah kendi kendime düşündüm. Eğer Bet-Amikdaş şimdi ayakta olsaydı, sürülerimizden *ma'sar beema* (yıl içinde doğan hayvanların onda biri; bkz. II. Kitap, sayfa 143) ayırmamız gerekecekti. Bir sürüde on yavru doğduysa, bu on yavrudan birini *ma'sar beema* olarak ayırmak gerekir. Ama bir kişinin birbirinden ayrı iki sürüsü varsa ve her birinde sadece dokuzar tane yavru doğmuşsa, sürü sahibi *ma'sar beema* ayırmaktan muaftır."

"Baba! Herhangi bir hayvan topluluğunun tek bir sürü mü yoksa iki sürü mü oluşturduğunu neye göre belirliyoruz?"

"Güzel! İşte elimde tuttuğum *Masehet Behorot*'taki bir *mişna* tam da bunu açıklıyor. Bu *mişnaya* göre, eğer iki sürü arasında otuz iki *mil* (yaklaşık 32 km.) mesafe varsa, bunlar iki ayrı sürü sayılır. Ama eğer aralarındaki mesafe otuz iki *milden* daha azsa, bütün hayvanlar tek bir sürü olarak kabul edilir."

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Çok sayıdaki *hesed* (şefkat ve iyilik) davranışıyla ünlü, örnek bir Yerusalayimli *tsadik* simasıdır. Volojin *yeşivasında* öğrenim görmüş ve yirmi yaşındayken Erets-Yisrael'e çıkarak Yerusalayim'deki "*Torat Hayim*" *yeşivasında* öğrenime başlamıştır. Rav Kuk'a yakındı ve *rav* olarak yetki belgesini ondan almıştır.

Rav Arye, "*Ets Hayim*" Talmud Tora'sında görev yaptı. Onlarca yıl boyunca her Şabat günü hapistekileri, özellikle de Yahudi yer altı örgütlerine mensup oldukları için hapse ve idama

mahkûm edilmiş tutsakları ziyarete gitmeyi ve onları cesaretlendirmeyi âdet edinmişti. Bu nedenle "*Avi A-Asirim*" (esirlerin babası) diye anılırdı. Bunun yanında, düzenli olarak cüzam hastanesini de ziyaret ederdi.

Rabi Arye Levin'in yaptığı sayısız *hesed* ve *tsedaka* işini ve istisnasız her Yahudi'ye olan sınırsız sevgisini tarif eden çok sayıda olay anlatılır. Rabi Arye Levin'in hayatı, Simha Raz'ın "*İş Tsadik Aya*" ve "*Tsadik Yesod Olam*" adlı kitaplarında ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

**Rabi Arye
Levin**
(5645-5729)
(1885-1969)

Ahır Mirası

Yaprak

55

Avraam ailesi, olgun bir yaşlılığa nail olan ihtiyar babalarının vefatının ardından “şiva”dan (yedi günlük yas) kalkmıştı. Kardeşler evden çıktılar ve babalarının kendilerine miras bıraktığı büyük çiftliğe baktılar. Aralarından biri “Ma’sar beema vakti yaklaşıyor” dedi. “Babamdan, bu yıl ahırda yüzden fazla buzağı doğduğunu duymuştum! Elimize büyük bir *mitsva* fırsatı geldi. Gelin bu *mitsvayı* yerine getirmek üzere ne zaman bir araya geleceğimizi kararlaştıralım.”

Aynı zamanda *talmid haham* olan *behor* ağabeyi ona dönerek “*Mitsvaları* yerine getirme konusunda bu kadar özenli olman çok güzel, ama biz bu yıl *ma’sar beema mitsvasından* muafız” dedi.

“Neden?” diye sordu kardeşi.

“Çünkü hayvan yavruları satın alan bir kişinin onlardan *maaser* ayırması gerekmez. *Maaser* ayırma yükümlülüğü sadece, yavrular kendisine ait bir sürüde doğmuş bir kişi için geçerlidir. Biz bu yavruları satın almış gibi sayıyoruz, çünkü onlar, sürü babamızın iyeliği altındayken doğmuşlardı. Biz onları daha sonra miras aldığımız için *ma’sar beema mitsvasından* muafız” (Rambam, *Ilhot Behorot* 6:10).

Rabi Yohanan Rüyada Görünüyor

Yaprak

56

Bu yaprakta öğrenilen *Gemara*, *ma’sar beema* ile ilgili olarak *bet midraşta* gerçekleşmiş bir *alaha* tartışmasını aktarmaktadır.

Yıl içinde doğmuş yavru hayvanlar satın alan bir kişinin, bu hayvanlar açısından *ma’sar beema mitsvasından* muaf olduğuna dair bir *alaha* öğrenmiştik. Ve işte; Rav Asi, Rabi Yohanan’ın adıyla aktararak, bir kişi on hamile hayvan satın aldıysa, bu hayvanlar yavruladıktan sonra onlardan *ma’sar beema* ayırmakla yükümlü olduğunu söylemektedir! Burada *alahalar* arasında bir çelişki yok mudur? Ne de olsa hamile olan anneleriyle birlikte yavrular da satın alınmaktadır!

Rabi Elazar şöyle dedi: Bu gece rüyamda Rabi Yohanan’ı gördüm. Bu yüzden, onun sözlerini açıklamak için şimdi söyleyeceğim şeylerin doğru olduğunu biliyorum. Açıklama şöyle:

Maaser ayırma muafiyeti, sadece yavrular, doğduktan sonra satın alındığı ve dolayısıyla kendilerinden *maaser* ayırma olanağı olduğu zaman geçerlidir. Ama burada on tane hamile hayvan söz konusu. Yavrular henüz dünyaya gelmedi ve onlardan *maaser* ayırma olanağı henüz yok. Ve Tora, böyle bir alımda, alıcıyı *ma’sar beema* ayırmaktan muaf kılmamıştır.

Kfar Tavor (devam)

Kasabanın doğu kıyılarında bulunan Hirbat Mesha yıkıntılarında, Mişna ve Talmud dönemine ait, mozaik zeminli antik bir sinagogun kalıntıları bulunmuştur. Bu da bu yerin Yahudi geçmişinin bir delilidir.

Günümüzde *Ameyasedim* (Kurucular)

mahallesinde, kasabanın müzesi, “A-Şomer” örgütünün kurulduğu bina ve 1937’de inşa edilmiş olan sinagog yer almaktadır. Burada ayrıca, kasabanın çevresini saran duvarın yanında, kasabanın ilk günlerine ait başka önemli mekânlar da bulunmaktadır.

Harita
Üzerinde

SON

Hayvanın Derisi, Yavrusunu Kurtarır

Yaprak

57

Hahamlarımız, nesilden nesile aktarılmış geleneksel bir bilgiyle, yetim doğan, yani doğduğunda annesi artık ölmüş olan bir buzağının, *ma'sar beema mitsvasından* muaf olduğunu öğrenmişlerdir. İçinde bulunduğumuz yapraktaki *mişna* bunu öğretmekte ve bir de ilavede bulunmaktadır: Rabi Yeoşua farklı görüştedir ve ona göre, annenin derisi var olduğu sürece, yavru yetim sayılmaz!

Rabi Yeoşua'nun söylediği bu *alaha*, tamamen anlaşılmaz görünüyordu! Acaba kastettiği neydi? Sonunda bir keresinde Rabi Yişmael ben Satriel, Rabi Yeuda A-Nasi'ye şöyle dedi: "Benim yaşadığım yerde, eğer bir inek doğum yaptığı sırada ölürse, doğan buzağı, annesinin derisiyle örtülür ve buzağı bu sayede kurtulur ve hayatta kalır."

Rabi Yeuda A-Nasi bunun üzerine "İşte şimdi Rabi Yeoşua'nın sözlerini anlayabiliriz!" dedi. "Annenin derisi yavrunun hayatta kalmasını sağladığı için, bu sanki anne henüz ölmemiş gibi kabul edilir, çünkü derisi, yavrusunun yaşamasına yardımcı oluyor! Ve bu nedenle bu yavru da *ma'sar beema mitsvasıyla* yükümlüdür."

Ma'sar Beema Mitsvasının Vakti Nedir?

Yaprak

58

Kutsal Hahamlarımız, *ma'sar beema* ayırma işleminin yapılması için yılda üç tarih belirlemişlerdir. Bu üç tarih şunlardır:

- Pesah bayramından on beş gün önce.
- Şavuot bayramından on beş gün önce.
- Sukot bayramından on beş gün önce.

Bu tarihlerden biri geçtikten sonra sürüsünden hâlâ *maaser* ayırmamış olan bir kişinin, bu işlemi yapmadığı sürece herhangi bir hayvanı satması veya kesmesi yasaktır.

Acaba Hahamlarımız neden bu tarihleri belirlemişlerdir?

İnsanlar yıl içinde üstlenmiş oldukları *korbanları* çoğunlukla *Şaloş Regalim* bayramlarında gerçekleştirirdi, çünkü nasılsa bayram nedeniyle Bet-Amikdaş'a gelmeleri gerekiyordu. Dolayısıyla bu bayramlar yaklaştığında insanların hayvan

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Büyük ve görkemli "Hahme Lublin" *yeşivasının* kurucusu ve *roş yeşivasıdır*. Rabi Meir Şapira ayrıca, her gün Talmud'un bir yaprağının öğrenilmesi esasına dayanan "*Daf Yomi*" tarzı öğrenimin de kurucusudur. Kuzey Romanya'da doğmuş ve gençliğinde "*A-iluy miŞatz*" (Suceava'nın üstün yetenekli genci) olarak tanınmıştır. Çortekov'lu *Admor*'un takipçilerindendi. Polonya parlamentosunda ("Sejm") *Agudat Yisrael* (Yisrael Birliği) temsilcisi olarak görev yapmış ve Polonya'da *Agudat Yisrael* başkanlığını yürütmüştür.

Bir *Agudat Yisrael* konferansı sırasında Rabi Meir Şapira, orada bulunanların huzurunda vizyonunu açıklamıştı: Tüm Yahudilerin, aynı gün, *Gemara*'nın aynı yaprağını öğrenmesi. Bu fikir yayılmış ve büyük bir başarı yakalamıştır. Öyle ki, bugüne kadar, her gün dünyanın her yerinde Yahudiler birbirleriyle aynı *Gemara* yaprağını öğrenmektedirler.

Elinizdeki "*Talmud Yisreeli*" kitapları da, Rabi Meir Şapira'nın (z.ts.l.), günde bir yaprak öğrenimini tüm Yisrael'e benimsetme faaliyetini bir ölçüde devam ettirme çabası üzerine kuruludur.

**Lublin'li
Rabi Meir
Şapira**
(5647-5693)
(1887-1933)

satın alma talepleri artıyordu. Diğer yandan her ne kadar normal şartlarda *ma'sar beema* ayrılmadan önce de hayvanlar kesilebilir veya satılabilirse de, sürü sahipleri kendilerine bir kural koymuşlar, *ma'sar beema* ayırana kadar sürüdeki hayvanları satmamaya karar vermişlerdi. Bu nedenle Hahamlarımız, *ma'sar beema* ayırma vakitlerini özellikle bayramların öncesinde olacak şekilde belirlemişlerdir. Buna bağlı olarak, sürü sahipleri henüz *ma'sar beema* ayırmadıkları için bayram öncesindeki dönemde satış ve kesim de yapmamış olacaklar ve sürülerinde bol miktarda hayvan olacaktı. Bu sayede, *Şaloş Regalim* bayramları vesilesiyle Bet-Amikdaş'a çıkanlara yeteri kadar hayvan tedarik edebileceklerdi.

Ahırda Gezi

Yaprak

59

Ribi Yitshak, çocuklarına vermiş olduğu sözü tuttu ve onları, Galil'deki büyük bir ahırda geziye götürdü. Bu çok uzun yıllar önceydi. O zamanlar Bet-Amikdaş yerli yerindeydi. Ribi Yitshak ve çocukları sığır ahırına geldiklerinde çiftliğin sahibi *ma'sar beema mitsvası*yla meşguldü.

O yıl sürüsünde seksen üç buzağı doğmuştu. Çiftlik sahibi bu yavruları tek bir kapısı olan bir ağıla soktu ve elinde kırmızı boyalı bir fırça olmak üzere kapının girişinde durdu. Dışarı çıkan her onuncu buzağının üzerine kırmızı bir işaret koydu. Bu şekilde o buzağının *ma'sar beema* olarak ayrıldığı anlaşılacaktı.

"Baba, seksen üç buzağı varsa, o zaman geriye üç buzağı kalacak. Onlara ne olacak?" diye sordu küçük Şelomo.

"Güzel bir soru. Bekleyelim ve görelim" dedi Ribi Yitshak.

Sekseninci buzağı çıktıktan sonra çiftlik sahibi ağılın kapısını kapattı ve geriye kalan üç buzağıyı korunaklı bir yere götürdü. Sonra da Ribi Yitshak'la çocuklarına açıklama yaptı: "Sadece üç buzağı kaldığı ve onlardan onuncu bir hayvan ayırmak mümkün olmadığı için, onları özenle saklamam ve başka yavruların yanına katmam gerekecek. O zaman *ma'sar beema mitsvası*nı onlar için de yerine getirmiş olacağım."

Tekoa

Tekoa yerleşim birimi 1977 yılında Yeuda Çölü'nün kuzeyinde kurulmuştur ve Guş Etsyon yerel konseyine ait bir yerleşim birimidir. İsmi, yıkıntıları Tekoa'nın kuzeydoğusunda yer alan Tanah'taki Tekoa şehrinden almıştır.

Tanah döneminde Tekoa şehri Yeuda kabilesine ait topraklar içindeydi

ve buradan Tanah'ta birçok kez bahsedilmektedir. Krallığın Yisrael ve Yeuda olarak ikiye bölünmesi aşamasında Tekoa stratejik bir öneme sahipti ve bu şehirden, Kral Rehavam'ın, Yeuda kuşatması için inşa ettiği şehirler arasında bahsedilmektedir.

Harita
Üzerinde

Devamı
149'da

İki Hayvan Birlikte

Yaprak

60

Melamed Rabi Şimşon sınıfa girdi ve çocuklara çok ilginç bir bilmeceyle sürpriz yaptı: Bir adam nasıl olur da iki hayvanı aynı anda *ma'sar beema* olarak ayırabilir?

Birkaç öğrenci “Bu mümkün değil!” diye seslendi. “*Ma'sar beema* ayırma işlemi yapılırken, sürü sahibi hayvanları ağılın içine sokar ve onları kapıdan teker teker çıkarır!” Rabi Şimşon sabırla karşılık verdi: “*Masehet Behorot*’ta yaprak 60’ın birinci yüzünü açın ve cevabı orada bulacaksınız.”

Birkaç dakika sonra çocukların yüzlerine gülümsemeler yayılmaya başlamıştı. Hep birlikte cevap verdiler: Rabi Yohanan’a göre, bir kişi hayvanlarını ağıla soktukten sonra, ilk başta tek bir hayvan çıkacağına iki hayvan birlikte çıktıysa, sürü sahibi hayvanları ikişer ikişer çıkarmaya devam etmelidir. Bu durumda, onuncu çift olarak çıkan iki hayvan birlikte *ma'sar beema* sıfatıyla kutsal olacaktır.

Rabi Şimşon keyifle “Çok güzel” dedi ve çocukları gösterdikleri gayret nedeniyle övdü.

Ma'sar Beema ve Behor Arasındaki Fark

Yaprak

61

Bu yaprakta *Masehet Behorot* sonra ermektedir. Biz de bu *maseheti* önemli bir bilgiyle tamamlayacağız.

Ma'sar beema ve *behor beema* (*behor* hayvan) *mitsvaları* arasında bir benzerlik vardır. Her ikisi de her zaman ve her yerde geçerlidir. Ama iki *mitsva* arasında temel bir fark da vardır: Bir *behor beema*, doğduğu andan itibaren kendiliğinden kutsaldır. Buna karşılık *ma'sar beema* olarak ayrılmış bir hayvan, sahibi onu bu *mitsva* için ayırana kadar kutsal nitelik kazanmaz.

Bu nedenle günümüzde bu *mitsva* uygulanmamaktadır. Neden mi? *Ma'sar beema* olarak ayrılan bir hayvanı Bet-Amikdaş’a getirmek ve *Maaser-korbanı* olarak işlemlerini gerçekleştirmek gerekir. Ardından sahibi, hayvanın etini Yerusalayim’de yer. Ama Bet-Amikdaş’ın olmadığı günümüzde *korban* yapma olanağı yoktur. Yine de, kutsal nitelik kazandıktan sonra hayvanı kullanmak hâlâ yasaktır ve etrafta kutsal nitelik kazanmış hayvanlar olduğu zaman insanların yanlışlıkla onları kullanıp ihlalde bulunma olasılıkları yükselecektir. Bu yüzden Hahamlarımız, Bet-Amikdaş’ın olmadığı günümüzde *ma'sar beema mitsvasının* uygulanmamasını öngörmüşlerdir.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Yisrael Devleti’nin ilk Aşkenazi hahambaşısıdır. Polonya’da doğmuş ve daha sonra İngiltere ve Fransa’ya geçmiştir. Fransa’dayken *rav* olarak yetkilendirilmiş, bunun yanında üniversitelerde öğrenim görmüş, mavinin *tehelet* adı verilen tonu üzerinde bilimsel araştırmalar gerçekleştirmiş ve edebiyat alanında doktor unvanı almıştır.

Yaklaşık yirmi yıllık bir süre boyunca İrlanda’da *rav* olarak görev yapmış ve ardından Erets-Yisrael’e çıkmıştır. Rav Kuk’un vefatından sonra Aşkenazi hahambaşısı olarak atanmıştır. Holokost

sırasında Avrupa Yahudilerinin kurtarılması için birçok faaliyette bulunmuş ve Nazilerin Erets-Yisrael’i istila etmeleri olasılığına rağmen ülkeyi terk etmeyi reddetmiştir. Zira onun sözleriyle “Üçüncü yıkım olmayacaktır”.

Holokost’tan sonra, kurtulanların rehabilitasyonu ve Yahudi çocukların Avrupa’daki kilise ve yetimhanelerden kurtarılması için faaliyet göstermiştir. Çok sayıda kitap yazmış ve Yahudi devleti için Tora ve *alahaya* uygun kanunlar formüle etme konusunda çok çalışmıştır.

**Rabi Yitshak
Ayzik A-Levi
Hertsog
(5648-5719)
(1888-1959)**